

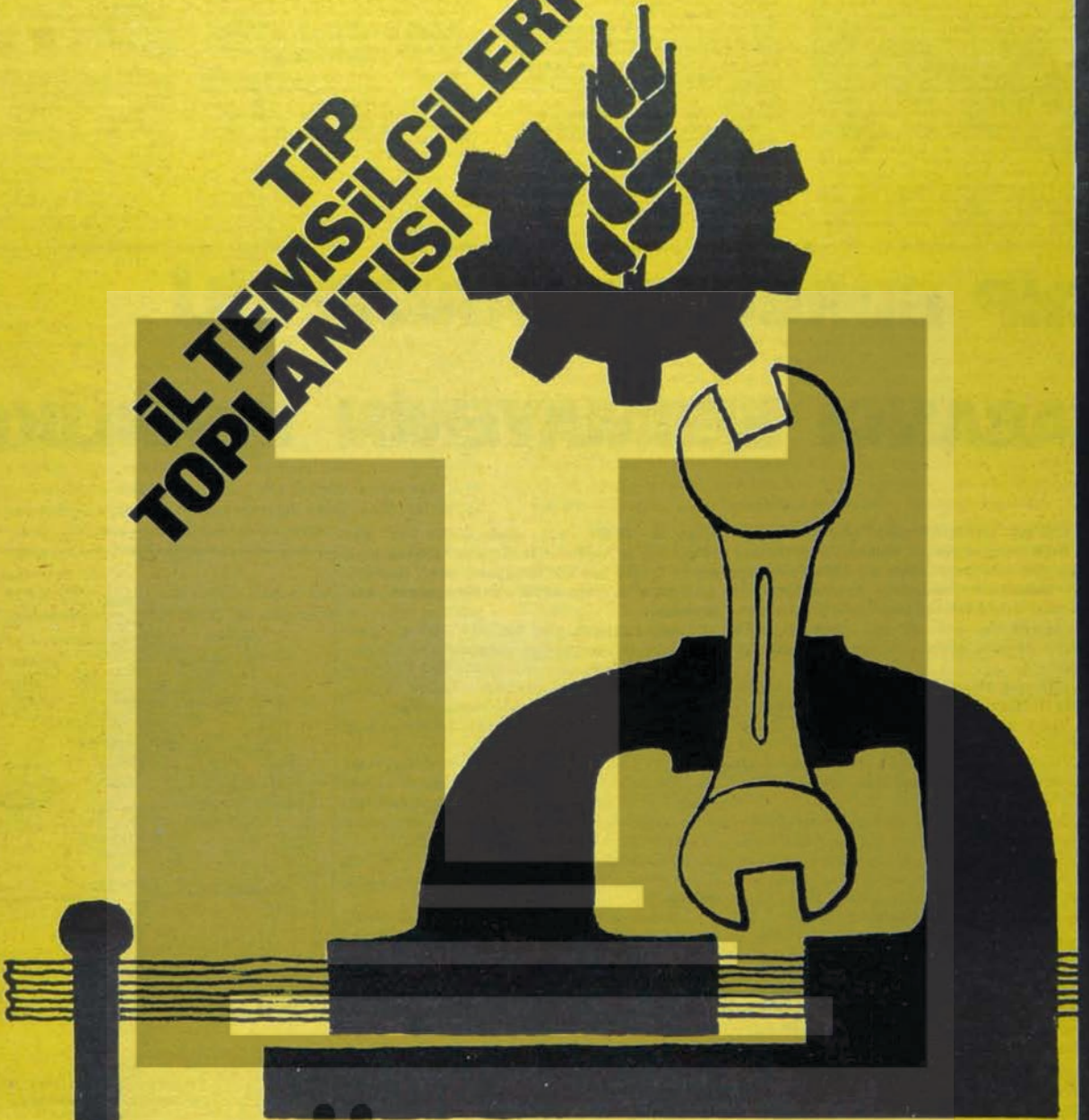
4.9.1975
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

BAĞIMSIZLIK
DEMOKRASI
SOSYALİZM
İÇİN

YÜRÜYÜŞ

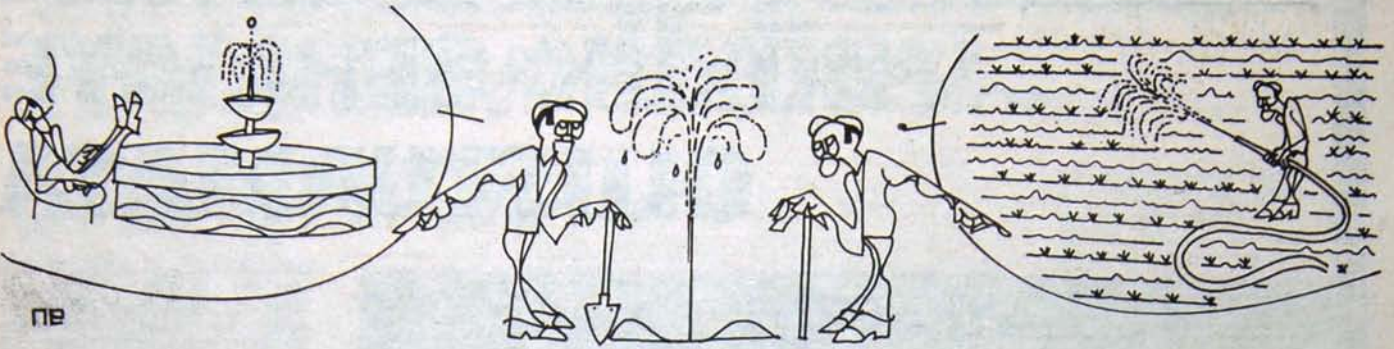
HAFTALIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ - SAYI : 33-25 KASIM, 1975 5 TL.

**TİP
İL TEMSİLCİLERİ
TOPLANTISI**

**SANAYİ KONGRESİ
TOPLANDI**

**Sanayinin Yapısı:
TÜRKİYE'DE YOL AYRIMI**

SANAYİNİN YAPISI : TÜRKİYE 'DE YOL AYRIMI

YALÇIN KUÇUK

Sanayinin gelişimi, kendi dar boğazını yarattı. Sanayi gelişti, dar boğazına takıldı. Dar boğaz, bunalım demek. Bunalım, yol ayrımı demek. Bugün Türkiye, yol ayrımının eşliğinde. Egemen sınıflar da işçi sınıfı da diğer emekçi küteler de yol ayrımına geldiklerini duyuyorlar. Türkiye'de son yıllarda herkes yol ayrımını yaşıyor. Türkiye'de bütün sınıflar yol ayrımında yolunu arıyor. Bir yanda, bilinçli ve örgütlü olarak. Diğer yanda, bilinçsiz ve örgütsüz olarak. Örgütlenme ve bilinçlenmenin, yaşanan günlerde, bu kadar ön plana çıkmasının nedeni burada. Yolu bulmak, örgütlenmeye, bilinçlenmeye ve bilinçlendirmeye bağlı. Yol ayrımında yol arama ile örgütlenme ve bilinçlenmenin bu denli iç içe girmesinin nedeni burada.

Egemen sınıflar, bilinçli ve örgütlü. Egemen sınıfların yolları belli. 1970 yılına dönerken yollarını açıkça seçtiler. Seçimlerini açıkça resmi dökümana koydular. Bugüne kadar da seçtikleri yoldan dönmediler. Bugün de aynı yoldan gitmeye kararlı olduklarını belli ediyorlar.

Seçilen yol bugün de yürürlükte olan Üçüncü Beş Yıllık Plan'a kaynaklık ediyor. Üçüncü Beş Yıllık Plan'ın temel belgeleri arasında. Başbakanlık tarafından yayınlanan, 12 Mart döneminin Meclis'lerinin onayını kazanmış olan Üçüncü Beş Yıllık Plan'ın "Kalkınma Planlamasının Anayasal Temelleri" başlığını taşıyan bölümü son derece açık. Hem sanayinin, aradan geçen yıllarda değişmeyen dar boğazını ve hem de egemen sınıfların yol seçimini göstermesi bakımından son derece açık.

İlgili bölüm şöyle diyor: "Milli yücelme ülküsü ve plan disiplini 'milli tasarrufların' artırılmasını gerektirir. Bunların hizmetlere ve yatırımlara dönüştürülerek, Devletin iktisadi ve sosyal görevlerinin yerine getirilmesi ile Anayasa'nın 53'üncü maddesine göre 'İktisadi gelişme ile mali kaynakların yeterliliği ölçüsü'ne bağlanmıştır. O halde iktisadi gelişme hızlandırılacak, mali kaynaklar artırılacaktır. Bunun için önce mevcut kaynakların belli bir 'ağırlık merkezi'nde toplanması gerekmektedir. Bu ağırlık merkezi tarihte denenmiş ve milletçe benimsenmiş bir alternatif olarak sanayileşme cephesinde tesis edilecektir."

"Cephe" kavramının, resmi dökümanlara, daha 12 Mart döneminin karanlıklarında girmiş olduğunu saptamak çok aydınlatıcı. Ancak "cephe" kavramı kadar aydınlatıcı olanlar da var. Sanayileşme almaşığının "tarihte denenmiş ve milletçe benimsenmiş" olduğu dönemleri hatırlamak da aydınlatıcı. Bu dönem, kaynaşmış millet ve sınıfsızlık sloganlarının arkasında sığınarak işçi örgütlerinin dağıtıldığı ve köklü bir faşizmin kurulmaya çalışıldığı 1930 yılları. Sermayenin bilinci üstün bir tarih birikimini sergiliyor.

Ama iş burada kalmıyor. "Kalkınma Planlamasının Anayasal Temelleri" devam ediyor: "Kaynakların böyle bir ağırlık merkezinde toplanması alternatifi, kısa dönemde bazı iktisadi ve sosyal haklarda, özüne dokunulmazsınız, ciddi ve disiplinli fedakârlıkların benimsenmesini zorunlu kılmaktadır. Bu fedakârlıklar, bir yandan milli yücelme ülküsünün, öte yandan, Devletin iktisadi ve sosyal ödevlerinin 'yeterince' yerine getirilmesini teminatı olacaktır." İşçi sınıfının bin bir zorla kazanmış olduğu haklarının "özüne dokunmadan" askıya alınması, işçi sınıfının bu konuda göstereceği "fedakârlıklar", "milli yücelme ülküsünün" gerçekleştirilmesinin teminatı olacaktır.

Gayet açık. Ancak açıklığa gözleri kapalı olanlar için bu yeni Anayasa yorumunu okumaya devam etmekte sakınca yok: "İstihdam imkanlarının artırılması, sosyal güvenliğin yaygınlaştırılması ve gelir dağılımının iyileştirilmesi için uygulanacak politikalar, perspektif dönemde sanayileşme hızını yavaşlatmayacak bir dengede tutularak geliştirilecektir." Kısacası ücretler

dondurulacak, işçilerin kendi haklarını arayan, kendisine ihanet etmeyen sendikalara akımı durdurulacak. Bitmeyen gündem, dönülemeyen yol ayrımı burada.

Neden, burada ? Çok basit ve çok açık olarak görünen şöyle: Sanayi burjuvazisi kârlarını artırmanın yanında sınıfsal iktidarını genişletmek ve perçinlemek için hızlı büyümek zorunda. Hızla büyüme, finansman ve pazar sorunlarının yanında, sermaye burjuvazisinin toprak ağalığı, ithalatçı ve banka sermayesiyle tazelediği ittifakların yarattığı engellerle de karşı karşıya. 1970'den sonra tazelenen ve siyasi planda devamlı ve artan ölçüde baskı uygulamalarıyla kendisini gösteren bu ittifak, sanayi burjuvazisinin finansman ve pazar sorununu hafifletici önlemlerin alınmasını güçleştiriyor. Bu ittifak hem mevcut baskının hem de faşist özelemlerin kaynağı oluyor. Sanayi burjuvazisi için faşizme giden yolu, zorunlu almaşık haline getiriyor.

Üçüncü Plan dökümanında yer alan ve sermayenin bugün de sahip çıktığı "Kalkınma Planlamasının Anayasal Temelleri" buradan kaynaklanıyor. Bilinçlenme ve örgütlenme bunun etrafında. Ancak bunun karşısında olan bir bilinçlenme ve örgütlenme de var. Bu da işçi sınıfı içinde. Yirmi beş yıllık son sanayileşme dönemi, büyük kentlerde ve görece olarak büyük işletmelerde, işçi sınıfının yoğunlaşmasına yol açtı. İşçi sınıfının niceliksel olarak artışının yanında, niteliksel değişimler ortaya çıktı. Bugün işçi sınıfı içinde köyden bağlarını kesinlikle koparanların ve "işçi oğlu işçiler" olmasa bile, uzunca bir zamandan beri fabrikalarda çalışanların payı gittikçe artıyor.

İşçi sınıfı içindeki bu niteliksel ve niceliksel değişimlerinin etkileri hemen görülüyor. İşçi sınıfının ilerici ekonomik örgütlerine akım hızlandı. Sermaye, yalnızca, bu akımı durdurmak için bile baskı yöntemlerini kullanmaktan geri kalmıyor. Bunun ötesinde, artık işçi sınıfının sosyalizme geçişi dolaylı olmuyor. İşçiler, ilerici ekonomik örgütler aracılığıyla değil doğrudan doğruya sosyalist örgüte geçiyor. O kadar ki, bugünkü eğilim, "tarihte denenmiş" liderlik kadrosunun örgütlenme gücünü bile zorlayacak düzeye ulaştı. Bugün ilerici ekonomik örgütlerin tavanında değil tabanında sosyalist işçiler yaygınlaştı.

Sanayi burjuvazisi, gerici ittifaklarını tazelerken işçi sınıfı siyasi kadroları aracılığıyla kütle örgütleri içindeki etkinliğini artırmaya başladı. 12 Mart sonrası dönemin en belirgin ayrılıklarından birisi de burada. Geçmiş deneyimlerden ayrı olarak bugün sosyalistler, demokratik kütle örgütleriyle çok daha güçlü ve yakın bir ilişki içinde. Bunda toplumsal yapıdaki değişme ve gelişmelerin toplum içindeki netleşmeyi artırmasının yanında, geçmiş deneyimlerden alınan olumlu derslerin etkisi büyük. Demokratik kütlelerin sermayenin siyasi düzenine gittikçe daha çok yabancılaşması ile işçi sınıfı hareketinin kütleler içinde birlikte yürümeye gösterdiği özen bu olumlu sonuçun ortaya çıkmasına yol açtı.

Türkiye yol ayrımında. Yıllarla ölçülebilecek bir yol ayrımında. Sanayi burjuvazisi genişlemek ve iktidarını yaygınlaştırmak için hızlı büyümek zorunda. Ancak tazelemiş olduğu sınıf ittifakları, bugün iktidarını sürdürmek için kurmuş olduğu bağlar, önüne engeller çıkarıyor. Hem bu bağları kırmak hem de işçi sınıfı ile hesaplaşmak için faşizmi zorunlu almaşık olarak görüyor. Buna karşın işçi sınıfının yakın zamanda niceliksel olarak hızla büyümek diye bir sorunu yok. Demokratik sınırlar içinde işçi sınıfının sayısal konusunda hızlı artış söz konusu değil. Fakat işçi sınıfı da yol ayrımının bilincinde. Bu yol ayrımından sonra hızla büyümek sorunuyla karşılaşacak. Hızlı sanayileşmenin ürünü ile gücünü perçinlemek için. "Tarihte denenmiş" örneklerde olduğu gibi.

BÜYÜK SERMAYE OLUŞTURMAYA

AP GRUBU: "CENABI ALLAH YARDIMCIMIZ OLSUN!"

"Cenabı Allah yardımcımız olsun!..."
Sekiz aya yaklaşan MC yönetiminin başı, partisinin Meclis grubunda yaptığı konuşmayı bu sözlerle tamamladı geçtiğimiz haftanın Perşembe günü.

Hükümet - Parlamento ilişkilerinin gözden geçirildiği AP Millet Meclisi grup toplantısında Süleyman Demirel "genel memleket meselelerine" ilişkin görüşlerini açıklarken galiba en doğru sözü en sonda söylüyordu. Aslında satır araları bu sözlerle dolu olan konuşmasının bir bölümünde Demirel "Derhal ifade edeyim ki, herşeyden gönlümün istediği kadar memnun değilim" de diyordu.

Elbette Türkiye, Demirel'i "memnun edecek" kadar kararlık değildi. Çaresiz bunları da itiraf etmek zorunda kalyordu Demirel:

"Dünyada 20 sene öncesine nazaran bir çok değişmeler ve gelişmeler olmuştur. 20 sene evvel çok önem arzeden konular bugünkü dünyada önemini kaybetmiş, başka hedefler ve meselelere yönelen dengeler teşekkül etmiştir" diyordu...

Önceki haftalarda parti grubunda, Türkiye'de demokrasi cephesindeki saflaşmayı ve bundan duyduğu endişeyi, kendi üslubu içinde, sağ eliyle sol kulağını göstererek açıklamaya çalışan Cephe başının sıkıntılarını anlamak güç değildi...

DEMİREL'İN "UFAK MESELE" Sİ!...

Demokrasi üzerine şemsiyelediği cephe balonunu tek parmağının üstünde tutmağa çalışan Demirel, cephe-deki tepişmeleri de şu sözlerle açıklamaya çalıştı:

"Biz Adalet Partisi olarak, meselelere çok büyük ve geniş bakmak mecburiyetindeyiz. Yöneldiğimiz hedeflere nazaran bazı meseleler ufak kalmaktadır. Ufak meseleleri hiç bir zaman büyük hale getirmeyiz..."

Demirel'in "ufak mesele" olarak nitelendiği olayı tahmin etmek zor değildir. MSP'nin kulaklarını çınlatan bu sözler şöyle devam etmektedir:

"Partiyi daha büyük yapmak için gayretlerimizi artıracamız. Gönlümüzü,

kafamızı, partiyi büyütmeye davasına açık tutacağız. Başlattığımız bütünleşme hareketini genişleteceğiz..."

Cephe başının yazılı halde basına dağıtılan konuşması dışında kalanlar ise hiç de, sislemeğe çalıştığı metin gibi değildi...

Demirel, gerek grup konuşmasında gerekse parti yöneticileriyle yaptığı görüşmelerde "ufak mesele" olarak nitelendiği MSP'nin ipinden söz etmiş, bu ipin, kuyuya inilemeyecek kadar çürük olduğunu ileri sürmüştü.

Haftalardır kamuoyunda merakla beklenen, parlamentodaki başkanlık seçimleriyle bu "ip" arasında yoğun illitiler mevcuttu. Sorun, sözün tam anlamıyla "kuyuya inmek"ten çok, kuyudan çıkmak çabasıyla ilgiliydi. Kuyudaki cepheçilerin güneş ışığına tırmanma çabaları ise ipe değil, birbirlerinin sırtına binmekle mümkün olabiliyordu. Alta kalan CGP ve MHP örneklerine bakarak MSP, kuyunun kenarına tutunacak elin kendisine ait olmasını istiyordu ve patırdı da bundan kopuyordu...

DALGALAR VE BÖLÜNMELE...

14 Ekim 1973 seçimleriyle içine düştüğü kararlığı Demirel itiraf ediyordu:

"1975 seçimlerinde elde ettiğimiz sonuçlar başarıdır. 1975 yılı, 1973 şartlarından çok farklıdır. 1973'de büyük oy dalgalanması ve bölünmesi olmuştur. 1975 bunu geniş ölçüde tamir etmiştir..."

Cephe başının 1973 seçimleriyle ilgili olarak nitelendirdiği "dalgalanma" elbette demokratik saflara katılan dalgalanmadır. "Bölünme" ise sağ oylardaki çeşitlenmedir. "Dalgalanmaya" karşı konuşmasında "Cenabı Allaha"n yardım isteyen Demirel, "Bölünme" karşısında tek reçeteyi "Bütünleşme hareketinin genişletilmesinde" yatmış söylemek istemektedir...

Tabii bütün bunlar, "şecaat arzederken sirkatin söylemek"ten öte şeyler değildir.

Üç haftadır, "türlü-çeşitli" cambazlıklarla sürüncemede bırakılan başkanlık seçimlerinin hangi amaçtan kaynaklandığı, yine Demirel'in ifadeleriyle teyit

olunmaktadır. "Bütünleşme için her yol mübahtır" biçiminde özetlenen hattı-harekat, pek hantal çizgilerle gözler önündedir...

BUNALIM TEORİSİ

Emperyalist ağı içinde dışa bağımlılığın nimetiyle çöplenen, külfetiyle ülkeyi biraz daha gerilere iten tekkelci büyük sermayenin ve antidemokratik güçler ittifakının kızamığını teşkil eden MC'nin, gözle görünür biçimde "Bunalım teori"leriyle uğraştığına da tanık olunmaktadır. Bunalım kundakçılığının mümkün olduğu oranlarda sivil kılıflar içinde gündeme sokulması, cephe başını meşgul eden başlıca sorundur.

Üstesinden gelinemeyen ekonomik sorunların ve hali hazırda adına "Taviz"den başka bir ad bulunamayan Kıbrıs konusunda daha etkili bir politika uygulanması zorunluluğunun, bir "ara dönem" hükümetinin sırtına yüklenmesi ciddi ciddi düşünülmektedir...

"Bu haliyle memleket idaresi mümkün olmayan bir Anayasa" ve ancak "kararlı bir hükümet eliyle değiştirilmesi mümkün olabilecek" sendikalar yasa da, gündemin başlıca sorunlarını oluşturmaktadır. Anayasaya duyulan ilginin sahibi AP Genel Başkanı Süleyman Demirel, Sendikalar yasasına duyulan ilginin de sahibi Türk-İş Genel Sekreteri Sadık Şide'dir. Tabii sonuç "Al birini vur öbürüne" dir, yani büyük sermaye çıkarlarıdır...

Geçtiğimiz haftanın sonuna kadar siyasal ortamın incelikli bir değerlendirilmesi yapılsa MC başı, bu konudaki girişimlerinden pek mutlu değildir...

"SANA UÇAK ALICAM"

İmam'ın haltetmesinde, cemaatin ne yapacağı aşağı yukarı malum olduğu üzere; deve yürüyüşüyle ilerleyen baş, böylesine karmaşık hesaplar yaparken, AP sözcüsü bir gazetenin yazarı da kağıdı berbat etmekle meşguldü.

Tarzan Türkçesiyle, "Görüş"lerini anlatmağa çalışan sütun sahibi, bayram değiklen, seyran değiklen, eniştesine yanak uzatan kayıncı rolünü yükleniyordu...

"Bir gazetede, Cumhurbaşkanlığı için 93 milyon liraya uçak alınacağını"

okumuştum. Böyle bir düşüncenin uzun zamanlar beri mevcut olduğunu biliyordum ama "sıhat derecesine" inanmıyordum!.. Ama "Gönlü böyle bir haberin gerçekleşmesini arzu ediyordum..."

Hem kendi devlet ve hükümet başkanlarımız için hem de ziyaretimize gelen devlet ve hükümet başkanları için böyle bir uçak alınsa ne olurdu yani?..

Sonra ..

"Devlet ve hükümet başkanlarımızdan ayrı olarak Genelkurmay Başkanımız ile Kuvvet Kumandanlarımızın da binebileceği bir uçak yoktu..."

1976 bütçesi ile bu mesele bir neticeye bağlanmalıydı!..

"Görüş" ve "Gönülden arzu" böyle noktalanıyordu!..

Sayfa komşusu "Denge"cinin deyişiyle, "Vasat"lığı, bir hayli tartışma götürür bu zekâ'nın, "Nerelele selâm-nereye devam" parlıtısına dayandığını yorumlamaya gerek yok...

SİSTE SİYASET

Aslında gelişmelerin sili trafiğinde daha başka belli niyetlerin belli hedeflere doğru yol aldığı da gözlemlendi geçtiğimiz hafta...

Meclis Başkanlığı sorunu, AP'nin hedeflediği doğrultuda resmi ya da gayrresmi bir cepheci aday üzerinde çözümlenirse Senato'da ne olacaktı?..

Senato'daki başkanlık sorunu gelip gelip kontenjan grubunda düğümleniyordu. Bu gerçek, haftalar önce sezilmiş ve bir açıklamayla erken yol alınmıştı...

ORTAK

Ortak Pazar'la ilgili bakanlık ve kuruluşların temsilcileri, Türkiye'nin, Ortak Pazar'a karşı, aradıkları anlaşmalar uyarınca, 1976'da zorunlu olarak yerine getirmesi gereken yükümlülüklerini erteleme kararı aldı. Konu Yüksek Planlama Kurulunda görüşülerek son karara bağlanacak. İlgili çevreler, karar kesinleştiği takdirde, bunun Ortak Pazar'dan çekilmeye yönelik bir adım olarak değerlendirilebileceğini, ancak AP'nin bu karara yanaşmayabileceğini belirtiyor.

Konuyla ilgili olarak, teknik düzeyde yapılan toplantıya, Sanayi ve Teknoloji, Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar, Maliye, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Devlet Planlama Teşkilatı katıldı. Her zaman Ortak Pazar'dan yana tavır alan Dışişleri Bakanlığı ise toplantıya katılmadı.

ORTAK PAZAR'A KARŞI YÜKÜMLÜLÜKLER

Türkiye ile Ortak Pazar arasındaki ticari ilişkileri Katma Protokol adıyla bilinen anlaşma düzenliyor. Bu anlaşma 1973 yılında yürürlüğe girdi. Türkiye Büyük Millet Meclisinden geçen anlaşma aynı zamanda kanun hükmünde bir özelliğe sahip. Türkiye Katma Protokol'un yürürlüğe girişiyle, Ortak Pazar ülkelerinden 1967 yılında

« BUNALIM TEORİSİ » ÇALIŞIYOR

Cumhuriyet Senatosu kontenjan grubu, yaptığı açıklamada, "Centilmenlik anlaşmasının ihlalden duyduğu endişeleri belirtmişti. Bu, Meclis-teki başkanlık sorunu "Centilmenlik anlaşması" dışında çözümlenirse, "Ben, anahtar durumdayım" demeye geliyordu. Böyle bir durumda, CHP'nin Senato'da AP'ye bir misilleme yapmasının doğallığı gözönüne alınır, CHP'li bir senatörün başkanlığı aritmetik olarak söz konusu olamayacağına göre, "Benim içinden pekala seçilebilir" denmeye getiriliyordu.

Senato başkanlığı için kontenjan grubundan aday kim olabilirdi? Elbette grup başkanı ilk akla gelebilecek isimdi. 12 Mart rejiminin "balyoz" amblemleri başkanı Nihat Erim, panayır politikasına ilişkin ince bilgisini bu yöne seferber etmişti...

Geçtiğimiz hafta Perşembe günü MC'iler ortak imzalarıyla, bağımsız olduğu ileri sürülen Kemal Ziya Öztürk'ü meclis başkanlığına aday gösterir göstermez, Nihat Erim, partilerin senato grup başkan vekilleriyle ilk temasları yapmakta gecikmedi...

Tabii uslubu içinde bastırmaya çalıştığı istah Senato Başkanlığına yönelikti... Erim, senato başkanlığından ileride Cumhurbaşkanlığına giden yollarını araştırıyordu...

TUR'LAR VE OYLAR...

MC'nin, Kemal Ziya Öztürk'ü meclis başkanlığına aday göstermesi ise, kendi yapısı içindeki çelişkilerin dışa-

nya karikatür biçiminde yansımından öte anlam ifade etmedi.

AP ve MSP grup yöneticileriyle Saadetin Bilgiç ve CGP'li Talat Oğuz'un ortak imzalarıyla Kemal Ziya Öztürk başkanlığına aday gösterildikten sonra yapılan oylamada Öztürk'e 171 oy çıktı. Oysa Genel Kurul'da oylama sırasında 203 cepheci milletvekili bulunmuştu. Kendi başına adaylığını koyan Şener Battal 21 oyu çekmişti ama geri kalan 11 oya ne olmuştu?.. 11 cepheci hangi adaya oy atmışlardı?..

Tabii bunlara kafa yormak, Cephe'nin çok perdeli oyununda boşa mesai sarfetmek olacaktır.

Devlet eldiveniyle her gün suç işleyen Cephe, parlamentoda oynuyor du...

İki fakülte mezunu Şener Battal, "Kendi şahsi girişimiyle karanlığa mum olduğunu" söylerken, MSP grup başkanvekilleri Süleyman Arif Emre ve Şevket Kazan, cephe ortaklarıyla Kemal Ziya Öztürk'ü aday gösteriyorlardı. Şevket Kazan, bir yandan da gazetecilere Şener Battal'ın hareketinin "Tabii" olduğunun izahını yapıyordu...

MSP'DEKİ "ÇATAL KAZIK..."

Görünen oydu ki, MSP kendi kendini zapt-ü rapt altına alamıyordu. "Çok konuştuğu gerekçesiyle içteki muhalifler tarafından susturulduğu" söylenen Erbakan'ın susması için sebep ve zorunluluklar alabildiğine çoktu tabii. Demirel'in pek sevdiği deyimle MSP içinde de bir "Çatal kazık" mevcuttu...

Aslında bir Kemal Ziya Öztürk'e "evet" deyip bitirecek gibi görünen başkanlık sorununun MSP'deki çözümsüzlüğü bu çatal kazığa kadar uzanıyordu...

MC'nin kuruluş günlerinde, DP'den istifa etmesi, eski parti arkadaşları tarafından "Kemal Bey dürüst bir insandır ama son günlerde mali sıkıntıları vardı" şeklinde izah olunan Öztürk'ün başkanlık sorunu görünürde göre, kolay kolay mümkün görünmemektedir.

YÜRÜYÜŞ'ün dizgiye hazırlandığı saatlerde, AP grup başkanvekillerinin CHP grup yöneticileriyle teması imkansız aradıkları haber veriliyordu... Gelişme, "Centilmenlik anlaşmasına" yönelik olarak nitelendiriliyordu.

"VEKALETİN VEKALETİ" SORUNU

Öte yandan, geçtiğimiz haftanın bir başka tartışmalı konusu da, Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün Pakistan gezisiyle ortaya çıkan vekalet sorunu idi. Cumhurbaşkanlığına vekalet, henüz başkanı seçilemeyen Cumhuriyet Senatosunun en yaşlı üyesi sıfatıyla Fahri Özdilek tarafından yerine getirildi. Özdilek'in bu görevi üstlenmesi elbette zorunlu idi. Ancak, ortaya çıkan durumun hukukiliği hayli tartışmalıydı. Cumhurbaşkanlığı makamının iki basamaklı vekaletle doldurulması elbette akıllara Anayasaya uygunluğu sorusunu takıyordu.

Cumhuriyet Senatosu'nda konuyla ilgili olarak görüşlerini açıklayan CHP Ankara Senatörü Uğur Alacakap-

tan sorumlu olarak Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ü gösteriyordu. Alacakaptan ortaya çıkan bunalımlı duruma Cumhurbaşkanı'nın yol açtığı ileri sürdü. Alacakaptan'ın konuşması CHP sıralarından yükselen alkışlarla onaylandı. "Korutürk, Pakistan gezisini erteleyemez miydi?" Bu soruyla noktalanarak Alacakaptan'ın konuşması, Senato'da yeni bir sesi de simgeliyordu...

"BİR TÜRK DÜNYAYA BEDELDİR" VE BM.

Geçen Perşembe gecesi, BM Genel Kurulu, 5 bağılantısız ülkenin Kıbrıs'la ilgili olarak hazırladığı karar tasarımsını 1 red ve 9 çekimser oya karşılık 117 oyla kabul etti. Karara tek red oyunu kullanarak Türkiye, böylece "bir Türk dünyaya bedeldir" sözünü kanıtladı (!). Bu oylamadan önce İnsan Hakları Komisyonu'nda da, komisyon üyesi 99 ülkeden yine sadece Türkiye, kayıp 2 bin Rum'la ilgili karar tasarımsına karşı çıktı.

Bu olaylar MC hükümetinin dış politikasının BM'de iflasını noktalamıştır. Bu dış politikamın özü, Kıbrıs'ta gerici Denktaş yönetiminin desteklenmesi, onun tatmini temeline dayanmaktadır. Durum böyle olunca, "Müslüman" diye nitelenen Arap ülkelerinin Türkiye lehinde tutum almamaları da şarttır değildir. Dünya kamuoyunun Türkiye karşısındaki tutumu, Türkiye halkı karşısında değil bu politika karşısında alınan bir tutumdur.

Karar BM'de az raslanır bir oy birliği ile kabul edilmiştir. Bu da göstermektedir ki, karar tasarımsı, çok çetireli hatta birbirleriyle birçok bakımdan çatışan çıkarların eğilimini birleştir-

PAZAR YÜKÜMLÜLÜKLERİ ERTELENİYOR

yaptığı ithalatın % 35'ini serbestleştirdi. Serbestleştirme (liberasyon), saptanan malların herhangi bir kısıtlamaya tabi tutulmaksızın Türkiye'ye girmesi demek. Katma Protokol gereğince 1976 başında bu oranın % 5 fazlasıyla % 40'a çıkarılması gerekiyor. Bundan başka Türkiye'nin kısıtlı listesinde yer alan Ortak Pazar kontenjanlarının artırılması zorunlu.

YÜKÜMLÜLÜKLER NEDEN ERTELENİYOR

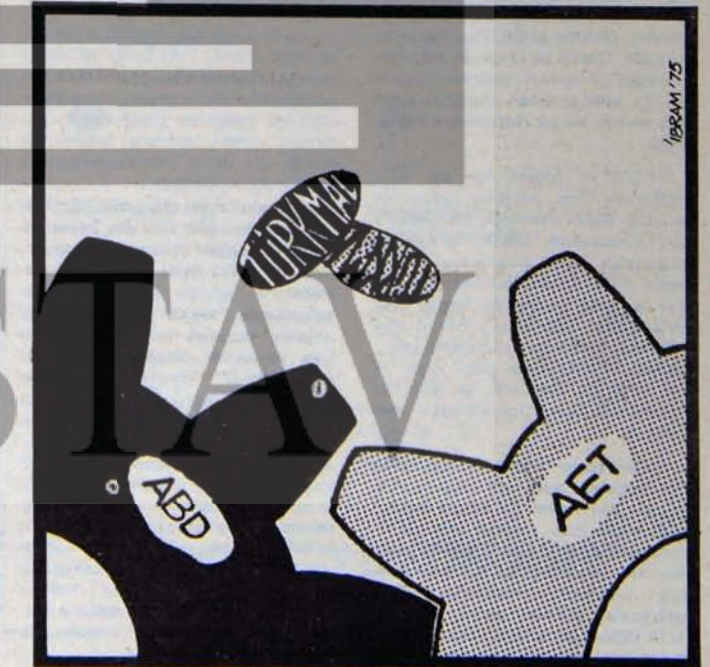
Türkiye ithalatının büyük bir kısmını Ortak Pazar ülkelerinden yapıyor. Bu ithalatın oranı % 50'yi buluyor. İthalatın serbestleşmesi, Türkiye'nin yeni kurulan sanayi dallarını koruyabilme olanağını ortadan kaldırıyor. En önemli neden bu. Bunun ötesinde dış ticaretin bugün geldiği düzey de önemli rol oynuyor. Toplantıya katılan teknik personele göre % 5'lik artırım, Türkiye'nin ithalatının önümüzdeki yıllarda daha da artmasına neden olacak. Ege Sanayi Odaları Başkanı Şinasi Ertan'ın bol keseden savurduğu, Türkiye sanayicilerinin Ortak Pazar'a rekabet edebilecek güçte olduğu iddialarına karşı teknokratların hiçte aynı görüşte olmadığı görülüyor.

MSP Ortak Pazar'a kurulduğundan bu yana karşı. Ancak iktidar tirmanı-

şında hep Ortak Pazar yanlısı ortaklarla hükümet kuruyor. CHP ile koalisyon ortaklığında, bu parti de MSP'ye olanak tanımadı. Şimdi MSP, Ortak Pazarla ilişkileri işlemez duruma getirmek istiyor. Bu da MSP'nin gelenekselleşen taktiği. Katıldığı koalisyonların fiilen işlemezliğini sağlamak gibi.

Ancak MSP'ye, farklı nedenlerle de olsa, Ortak Pazar konusunda hak vermemek olanaksız. Ortak Pazar'ın Türkiye'de kurulu sanayie verdiği zarar bir yana, gerek İran'la gerekse Pakistan'la kurulacak ticari ilişkilerde de Ortak Pazar bir duvar gibi Türkiye'nin karşısına çıkıyor. Orta Doğu'nun bu ve diğer Müslüman ülkeleriyle ticari ilişkilerini bozan Ortak Pazar'a MSP'nin karşıtlığı ise son derece doğal.

MSP'nin unuttuğu ise bir süredir sürdürülen, Türkiye-Almanya ekonomik ilişkiler komitesinin çalışmaları ve bu kanalla gelecek Alman yabancı sermayesi. Halka teorisinin bir parçası olarak geliştirilen ilişkiler, Alman sermayesiyle Türkiye'de üretime ve Orta Doğu ülkelerine ihraç etme esasına dayanıyor. Bu koşullar çerçevesinde önerilen ertelemenin gerçekleştirilebilmesi şimdilik pek olanaklı görünmüyorsa da, önerinin kolisyonu karıştıracağı bir gerçek. Ancak, şimdilik % 5'lik artırımlarla ilgili çalışmalar da durduruldu. Yeniden başlama alınacak olumsuz karara bağlı.

MC OYUNU İZMİR SAHNESİNDE

MC iktidarının, öğrenci olaylarını İzmir'e de sıçratmak için düzenlediği oyunlar sürerken, sağ basında yer alan konuya ilişkin bir başka "öğrenci yürüyüşü"ne dikkat etmek gerek. Sağ basına göre, solcular tarafından "yurtlarından atılan masum öğrenciler" dertlerini Ankara'da Cumhurbaşkanı'na anlatmak üzere İzmir - Ankara yürüyüşüne başladılar. 19 Kasım 1975 Çarşamba günü Tercüman bu gençlerin ne denli "tarafsız" ve "masum" olduklarını kendi ağzından açıklıyor. Gazetede, yürüyüş üzerine yayınlanan bir izlenim yazısında şu satırlar yer alıyor: "Yürüyüş, Turgutlu yakınlarında "Dur" buyruğu ile durdu. Hemen konaklama yerinin ortasına Türk Bayrağı ile bozkurt bayrağı dikildi"

Okumak isteyen, ama solcuların gerisine uğrayıp yurtlarından "atılan", "tarafsız" gençlerin bozkurt bayrağına bu derece düşkün olmalarının nedeni üzerinde düşünmek gerekmez mi?

KOMANDOLARIN HACETTEPE ÜNİVERSİTESİNİ ELE GEÇİRME PLANLARI GERİLETİLİYOR

Komandolar bugüne kadar Orta Doğu'da hiç etkinliğe sahip olmadılar. Etkinlik bir yana uzun zamandır ODTÜ'de Ülkü Ocakları üyesi öğrenci bile görülmedi. Burada tek bir olay yaratabildiler; o da minibüslere bindirilmiş komando ekiplerinin sabahın altısında okulu basmaları biçiminde düzenlenmişti. Genel kani, komandoların şehir dışında kurulan sitelerde etkin olamayacakları şeklinde. Çünkü şehir içinde sağladıkları silahlı destekten mahrum kalıyorlar. En azından silahlı ekiplerini şehir dışı sitelere sık sık taşımaları mümkün değil.

ODTÜ'ye benzer bir site gene ODTÜ'nün biraz ilerisinde Beytepe'de kuruldu. Burası Hacettepe Üniversitesi'nin. Komandolar ODTÜ örneğinden çıkardıkları dersle, buraya baştan yüklenme çabası içerisinde. Okul açıldığında bu yana Beytepe'de hergün olay çıkartıyorlar. Öğrencilerin üzerine ateş ediyorlar; öldürmeye, yaralamaya çalışıyorlar. YÜRÜYÜŞ'te daha önce de yer aldığı gibi faşistlerin bu saldırıları öğrencilerin kararlı mücadelesiyle geliştiriliyor.

Komandolar MHP Kurultayına daha çok insan götürmek için silah zoruyla boykot ilan ettiler. Bu zoraki boykot öğrencilerin karşı koymasından sonra kırıldı. Daha sonra okul içinde sağa sola ateş eden komandoları gene devrimci öğrenciler yakalattılar. Silahlı saldırıların girdikleri anfiye sıkıştırıldılar. Öğrencileri anfiye sokmayan jandarma boş kovanları bulmakla beraber,

ateş edenlerin silahlarını bulamadı!

Herşeye rağmen olayın üzerine ısrarla giden devrimci öğrenciler saldırganlardan hiç olmazsa, birini mahkeme önüne çıkartmayı başardılar. Bu arada okul jandarma karakolundaki Rifat Başçavuş'un, tarafsız davranmak isteyen Yüzbaşı'ya karşı çıktığı ve komandoların buna tavır aldığı görüldü.

Geleşen öğrenci tepkisini sindirmek amacıyla olacak, Ülkü Ocağı militanları geçtiğimiz perşembe günü Hacettepe otobüslerine silaha girerek arama yapacaklarını söylediler. Şeref Kalem adlı öğrenci silahlı aramaya boyun eğmediği için demir çubukla ve tabanca kurşunlarıyla yaralandı.

Arkadaşlarının ağır yaralı olduğunu öğrenen öğrenciler aynı gün forum yaparak bir günlük direniş kararı aldılar. Açık saldırılar karşısında iyi niyetli idareciler ve öğretim üyeleri de sessiz kalmıyordu. Rektör Yardımcısı Gürol Ataman, insanları sevmeyen düşüncelerinin karşısında olduğunu, öğrencilerin kararlarını saygıyla karşıladığını açıkladı. Öğrenciler basına yaptıkları açıklamada "MC iktidarının yönetimi altında yaşıyoruz. Bu iktidarı yönetiminin sonucudur ki, kanlı katiller ellerinde silahları ile okulumuza saldırmakta sonra da hiçbir şey olmamış gibi aramızda dolaşmaktadırlar. Bu günler, kurultaylarında, "gördüğümüzü öldüreceğiz" sloganlarını atılan iktidar koluğunda oturduğu günlerdir" dediler. Öğrencilerin açıklamaları, saldırılar karşısında yılmayacaklarını vurgulayarak sona eriyor.

Yeni ve bu kez kalıcı bir 12 Mart özlemi ile yapıp tutuşuyor egemen sermaye çevreleri. MC'nin, ilerci üniversite gençliğine karşı, iktidarı eline geçirdiğinden beri açık açık hazırlayıp perde perde sahnelediği provokatif faşizan kanlı terör hareketlerinin amacı, demokratik hak ve özgürlükleri adım adım kısıtlama. Provokatif hareketler, kamuoyunda bu uygulamalar için bir zemin, en azından bir "tarafsızlık" yaratmayı amaçlıyor. Düzenin sarsıldığını, bunun karşısında "zinde güçlerin" tahammülünün azaldığını fısıldayan gelişmeler de dikkati çekiyor. Genel Kurmay Başkanı'nın 10 Kasım tarihli demeci bu gelişmeler içinde belirli bir nokta olarak görülüyor.

Provokatif girişimlerin 10 Kasım'dan sonra yoğunluk kazanması dikkatlerden kaçmadı. Hatta, diğer illere de yayılması için MC üyesi partilerce bızlı bir hazırlık devresine geçildi. Bunun somut örneğini ise İzmir ilerci üniversite öğrencilerine karşı MHP - AP işbirliği ile hazırlanan kanlı bir plan vermektedir.

PLANLANAN OYUN

Bir süre önce MHP Genel Başkanı ve Başbakan Yardımcısı Alparslan Türkeş, Milliyet Başyazarı Abdi İpekçi'nin bir sorusu üzerine İzmir'de ilerci öğrencilerin MHP'li öğrencileri üniversite yurtlarına sokmadıkları gerekçesi ile üniversiteye ait yurt bloklarından birini salt MHP'li öğrencilere tahsis etmek istediğini söylemiş ve bunun için de bir müfettişin görevlendirilerek İzmir'e gönderildiğini belirtmişti.

Çalınan minareye kılıf niteliğindeki bu gerekçenin ardında yatan gerçek ise, değil yurt bloku, bir apartman katı dahi dolduramayacak sayıları ile MHP sempatisini öğrencilerin İzmir öğrenci çevrelerinde etkinliklerinin kesinlikle bulunmayışıydı.

Oysa en az üniversite öğrencileri kadar tüm Türkiye balkını da yüz vermeyip oyları ile mahkum ettiği bu parti, egemen çevrelerin istediği koşulları yaratmak için MC ortaklarına girişilen "TAHAMMUL"e ilişkin yarışta en ön safı kimseye kaptırmak istemiyordu.. İşte "MHP'li Öğrencilere Özgü Yurt" sorunu da şimdiye kadar bu "Koşul" yaratma amacı ile sahnelenen kanlı oyunun perdelerinden birinin hazırlığı idi sadece. Denetimi bir avuç MHP'li öğrenciye bırakılacak bu yurda, öğrenci adı altında çeşitli yerlerden devşirme komando bozuntusu çapulcular yerleştirilecek ve bunlar aracılığı ile başlatılacak kanlı olaylarla ilerci öğrenciler pahasına edilmeğe çalışılacaktır.

TİP İZMİR ÖRGÜTÜ UYARIYOR

Şu an en az ilerci öğrenciler kadar tüm İzmir halkını da tedirgin eden bu gelişmeleri zamanında ve yerinde değerlendiren TIP İzmir İl Örgütü adına 5.11.1975 tarihinde basına bir açıklama yapan İl Başkanı Gündüz Mutluoğlu İzmir'in ilerci gençliğine şu uyarıda bulunmuştu:

"Yeni öğrenim yılının başlaması ile birlikte gençliğin demokratik mücadelesini bastırarak için yıllardır sürdürülen faşizan terör İstanbul, Ankara, Konya'dan başlayarak bütün yurttta yaygınlaştırılmaya çalışılmaktadır.

Öğrencilerin, yurt, yemek, kitap gibi en acil ihtiyaçlarını bile çözmeye konusunda da en küçük bir girişimde bulunmayan gerici MC iktidarı, polis, komando işbirliği ile gençliği sindirmeğe çalışıyor.

Demokratik - Akademik mücadele sürdüren gençliğimiz bağımsızlık - de-

mokrazi - sosyalizm mücadelemizin bütünlüğü içinde kendisine düşen görevi her türlü baskı ve şiddete rağmen sürdürecektir.

Faşist saldırı ve provokasyonların İzmir'de tezgâhlanmaya hazırlandığı şu günlerde gençliğimiz kararlı mücadelesinde uyanık olmaya, oyuna gelmeye azami dikkat göstermelidir."

SANCAR'IN KONUŞMASI

Ancak sahneye konulan bu oyun TIP İzmir İl Örgütü'nün bu uyarısının hemen ardından gelen Genelkurmay Başkanı'nın "Gençlerin Öldürülmesine Tahammülümüz kalmadı," konuşması ile birden hız kazanmış ve yurt sorununu halli falan beklenmeden öğrenci çevrelerinde kendilerine "Komando" adını veren bir takım devşirme yabancı çapulcu yüzler peydahlanmıştır. Kala-balık guruplar halinde ve marşlar söyleyip uluyarak gövde gösterisi yapmağa oldukça meraklı bu çağsız konuklar küçükü büyüklü olaylarda da baş rolü oynamağa başlamışlardır.

DEVREYE BORNOVA BELEDİYESİ GİRİYOR

İşte tam bu sırada gazetelerde çıkan bir haber, olayların nasıl dal budak salacağını merak eden ilerci çevreleri aydınlatıverdi... Günlük gazetelerin iç sayfelerinde küçük başlıklarla geçirilen, ancak dikkatli gözlerden kaçmayan bu haberde Bornova'nın "Demirel'in Adamı" olarak tanınan AP'li Belediye Başkanı Naşit Kılıç'ın Ege Üniversitesine otobüs seferlerini kaldırdığı belirtiliyordu.

İzmir'i tanımayanlar, Ege Üniversitesinin İzmir'in Bornova ilçesinin dışında ve de şehirden çok uzakta bulunduğunu bilmezler. Ve her gün şehire gidip gelme durumunda olan öğrenciler bu yolculuklarını sadece Bornova Belediyesi otobüsleri ile gerçekleştirebilmekteydiler. Ayrıca Bornova Belediyesi de bu işten hem de hatın sayılır bir kâr sağlamaktaydı.

Peki ne diye böyle tatlı bir kârdan vaz geçmişti Bornova'nın AP'li Belediye Başkanı Kılıç? Üstelik Belediye görevlerini aksatma pahasına?....

Niyesini A.A. kaynaklı bir gazete haberinden birlikte okuyalım:

"AP'li Belediye Başkanı Naşit Kılıç, Ege Üniversitesinde meydana gelen son öğrenci olayları sırasında Belediye'ye ait otobüslere kurşun sıkıldığını ve bu araçları kullanan şoförlerin silah tehdidi altında tutulduğunu öne sürmüştü. "1 milyon lira değerinde ve halkın katkısı ile alınan bu otobüsleri kendini bilmez bir - iki öğrencinin kaprislerine karşı üniversite içinde çalıştıramam" demiştir."

"Demirel'in adamı" AP'li Belediye Başkanı hazırlanan oyunun küçükbir figüranı idi ve görevini yapmıştı. Hem de başarı ile....

OYUNUN SONU.....

Ve şimdi oyunun sonu merak ve kuşku ile bekleniyor.

Bilhassa geceleri kuş uçmaz - kervan geçmez bir görünüm kazanan Bornova - Üniversite arası şehir dışı ıssız yolda AP'li Belediye Başkanının kararı ile ikişer - üçer kişilik guruplar halinde her türlü saldırıya açık olarak yurtlarına gitme durumunda bırakılan ve de ustalıkla işlenmiş "Saldırlardan resmi otobüslerin dahi korunmadığı" temasıyla kelimenin tam anlamı ile kışkırtılan gözü kanlı çapulcu komando bozuntularının kurşunlarına ya da topyekün saldırılarına karşı ilerci öğrencilerin tutumu, tepkisi ne olacak?

MEYAK EYLEMİNİN ÖĞRETTİKLERİ

İSMAIL COŞAR

Demokratik kitle örgütleri, üç ay önce, kısa adıyla MEYAK olarak bilinen Memur Yardımlaşma Kurumuna karşı bir eylem başlattı. 1970'den bu yana memurlardan ismi olup cismi bulunmayan bu kuruma brüt maaşın % 5'i oranında para kesiliyor ve bu paralar, dolaylı yollardan, devlet aracılığıyla sermaye sınıfına aktarılıyor. Demokratik kuruluşlar aynı zamanda yasal dayanaktan yoksun bu kesintilerin durdurulmasını ve faizleriyle beraber geri verilmesini istedi. Örgütler sonuç alınana dek eylemlerini sürdürmeyi de kararlaştırdı.

Aradan geçen üç ay içinde eylemler süreklilik kazandı. Bildiriler dağılıyor, basın toplantıları yapılıyor afişler asılıyor, Maliye Bakanlığına ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonuna, belki Türkiye'de ilk kez aynı konuda on binlerce dilekçe yağıyordu. Memurlar bütünüyle, eylemleri destekledi. Konu kamuoyunca benimsendi. Demokratik kitle örgütlerinin bu başarılı eylemler dizisi, memurlara çıkar sağlamanın ötesinde, bu tür örgütlerin mücadelesine son derece anlamlı boyutlar kazandırdı.

MEYAK, geniş memur kitlesinin son derece somut bir sorunu. Her ay memur maaşlarından kesinti yapılıyor, buna karşın memura yarar sağlanmıyor. Bir yıl içinde çıkarılacağı yasa hükmüne bağlanan MEYAK yasası, beş yıldır tasarı halinde sümen altında uyuyor. Ancak MEYAK sorunu Türkiye'nin sosyo ekonomik yapısından soyut değil. Sermaye sınıfının dolaylı yollardan memurun cebine uzanması rastlandı olarak değerlendirilemez. Sermaye sınıfının finansman sorunu dikkate alınır, bu tür fonların bir yasa maddesiyle kurdurulması sistemin özünden geliyor. Bu fonların sermaye sınıfına aktarılması ise sistemin bir gereği. Bu çerçevede içinde, demokratik kitle örgütlerinin MEYAK mücadelesi, memur kitlesinin hem somut sorununa çözüm öneriyor, hem de bilinçsiz kesimine bilinç taşıyor.

MEYAK eylemi, Türkiye'de demokratik kitle örgütlerinin mücadelesi içinde çok tekrarlanan, bir türlü gerçek anlamıyla sağlanamayan güç birliği isterlerine de ışık tutuyor. Somut sorun Meyak etrafında bir araya gelecek eylem birliğinde bulunan demokratik kuruluşlar soyut tartışmalardan uzaklaşıyor, yapılan, araştırmalarla konu derinleştiriliyor ve bir bütün olarak karşı olunan sistemle, sorunun bağları kurularak somut bir muhalefet

gerçekleştiriliyor. Bundan da öte, böylesine somut bir sorundan hareket edildiğinde geniş bir kitle desteği sağlanıyor.

MEYAK kesintilerinin sürdürülmesi ve şimdiye kadar yapılan kesintilerin geri verilmemesi aynı zamanda yönetimlerin anti-demokratik bir tutum içinde olduklarını gösterdi. Bir yıl içinde yasa çıkılmayan MEYAK uygulaması bugün yasal dayanaktan yoksun bulunuyor. Bu gerçeği de dikkate alan demokratik kitle örgütleri, MEYAK sorununu, aynı zamanda Türkiye'de demokrasinin sınırlarının genişletilmesi mücadelesi olduğunu da vurgulayarak demokrasi mücadelesini bir yönüyle somutladılar.

Bu mücadele doğrultusunda, demokrasiden yana tavır alanlar, ortaya çıktı. Gültepe Belediye Başkanı, bu demokratik eylemler içinde yerini alan ilk yönetici oldu. Gültepe belediye başkanı MEYAK kesintilerini durdurdu ve kesilenleri de geri verdi. Bu tutum, MEYAK mücadelesini yükseltti. Bu demokratik karara birkaç belediyenin de katılması, eylemleri güçlendirdi.

Bu arada MEYAK'a karşı yürütülen mücadeleyi kırmak isteyenler de çıktı. Ancak mücadeleyi sürdüren ve yüzbinlerce memuru çatıları altında barındıran demokratik kuruluşların üyelerinden, sürdürülen mücadeleye karşı bir tavır gelmedi. Aksine kitle tabanının desteği MEYAK mücadelesinin arkasındaydı. Hiç bir örgüte üye olmayanlar da dilekçelerini Maliye Bakanlığına ve TBMM dilekçe komisyonuna gönderdi. Kesintilerin iadesine karşı çıkan bir mesleki kuruluş ise kitle tabanından ne kadar yoksun ve bu tabandan ne kadar kopuk olduğunu ortaya koydu.

Demokratik kitle örgütlerinin MEYAK mücadelesine, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, eylemlerin son derece başarılı olduğu görülüyor. Türkiye'de belki de ilk kez demokratik kuruluşlar somut bir sorundan hareketle eylem birliklerine süreklilik kazandırdılar ve bugünkü düzeyi itibarıyla önemli başarılar sağladılar. MEYAK eylemi halen soyut planda slogan muhalefeti sürdürme yolunda ısrar eden diğer demokratik kitle örgütlerine güzel bir örnek olmalıdır. MEYAK mücadelesini başarıyla sürdüren, TÖB-DER, TUM-DER, TÜTED, TMMOB, Tüm Öğretim Üyeleri Derneği, TUS-DER, Ankara Tabip Odası, Türkiye Ormancılar Derneği ve Teknik Ormancılar Derneğini kutlamak gerekir.

KAPORTACILAR, TEKNİSYENLER MEMUR MUDUR ?

Türkiye'de yıllar yılı sürdürülen bir çaba var. Egemen çevrelerin istekleri doğrultusunda onların temsilcisi siyasal iktidarlara gerçekleştirilmek istenen bu çaba, işçilerin memur sayılması yolunda. Ulaşılmak istenen amaç açık: Çalışan yığınları örgütlenme, grev ve toplu sözleşme haklarından mahrum etmek.

Bu çabaların son günlerdeki en çarpıcı örneğini Sosyal Sigortalar Kurumunun uygulamaya çalıştığı bir girişimde buluyoruz. Kısa adıyla SSK kurumun sağlık tesisleri ve idari tesislerde çalışan, toplu sözleşme kapsamına giren 25 bin işçiyi memurlaştırmak istiyor.

Olayın ayrıntılarını, konu üzerinde basına bir açıklama yapan Sosyal İş Genel Başkanı ve SSK Müdürleri Kurulu Üyesi Özcan Kesgeç şöyle anlatıyor:

"SSK genel bütçe ile ilgili olmayan bir kuruluştur. Personelinin kadroları da bu nedenle kadro yasalarında yer almaz. Kadroları SSK Müdürleri Kurulu tesbit eder, Sosyal Güvenlik Bakanlığının onayı ile kesinleşir yürürlüğe girer.

Bugün SSK'da; Sağlık tesisleri ve idari tesislerde çalışan yaklaşık 35 bin personelin 25 bini işçi, diğerleri memur olarak görev yapmaktadır.

Bugün Kurumun sorunu bu 25 bin işçinin dışındaki memur denilen işçilerin bu haklarına kavuşmalarıdır. Kurumun daha verimli işleyişi, çalışanların demokratik haklarına kavuşmalarına bağlıdır.

Hal böyle iken SSK Genel Müdürlüğü, Kurum Müdürleri Kuruluna sunduğu 1976 yılı kadro isteklerinde bunun ve ayrıca yeni bir garabetin örneğini

vermektedir. Şöyleki;

a) Halen mevcut işçi kadrolarını, hukuken "memur" yapmadığı için (25 bin işçi toplu sözleşmeler kapsamında. Sözleşmeye taraf sendikalar ise DİSK'e bağlı sendikamız ile Türk-İş'e bağlı Sağlık-İş'dir) aynen muhafaza etmektedir.

b) 1976 yılı içinde ilâve edilecek olan işçi pozisyonları için memur kadrosu talep edilmektedir.

Örneğin bugün işçi pozisyonu olan; şoför, hasta bakıcı, teknisyen, kaportacı, hademe, daktilo, makine görevlisi, hemşire vs. gibi 296 adet pozisyon için 1976 yılında memur kadrosu talep etmektedir.

Bu gerçekleşir ise, 1976 yılında alınacak ahenç, şoför 14. dereceden memur olarak işe başlayacak veya mevcut işçiler, bu kadrolara aktararak memurlaştırılacaktır.

c) Tüm bunlar 1.1. 1976 yılı itibarı ile yeni dönem toplu iş sözleşmelerinin yapılacağı dönemde istenmektedir.

Bu ise Kurumda grev ve huzursuzluk istemekten başka anlam taşımaz."

Sosyal İş Genel Başkanı Özcan Kesgeç'in açıklamaları bunlar. Ancak Kesgeç, açıklamasında daha da önemli bir noktaya parmak basıyor: Bu politika yalnızca SSK'da değil tüm kamu kuruluşlarında uygulanmak istenmektedir ve bu yoldaki çalışmalar ilerletilmektedir.

Ne var ki egemen çevreler bu niyetlerini gerçekleştiremeyecek. Çünkü karşılarında işçi sınıfı ve onlardan yana tüm demokratik güçler dikiliyor.

FAŞİZMİN KORKU VE SEFALETİ

"Birlik Sahnesi" Bertolt Brecht'in FAŞİZMİN KORKU VE SEFALETİ adlı oyunuyla perdelerini açıyor.

"Yeryüzünün değişebilirliğini, değişmesi gerektiğini ve bu değişiminin tadını seyircisine verebilmeyi amaçlayan Birlik Sahnesi ilk olarak Bertolt Brecht'in "FAŞİZMİN KORKU VE SEFALETİ" adlı oyununu sergileyecektir.

Birlik Sahnesi, oyun için bir EK ÇALIŞMA yapmaktadır. Oyunu ALI TAYGUN yönetmektedir.

İstanbul, Harbiye'de, Yapı Endüstri Merkezi binasında Kasım ayı içinde faaliyete geçecek olan Birlik Sahnesinin kadrosunda: Mehmet Müfit, Vasıf Öngören, Güler Ökten, Ali Sait, Oktay Sözbir, Aydan Sümercan, Nurettin Şen ve konuk olarak Meral Taygun ve Ali Taygun bulunmaktadır.

●
LENİN

Devrim Günleri 1905 4,-

Çıkıyor

50 liradan az istekler için pul gönderilmesi.
TAN YAYINLARI; Necatibey Cd. Sezenler Sk. 2/18
Yenişehir-ANKARA

●
LENİN

Sosyalist Parti ve Partisiz Devrimcilik 4,-

Yeni Çıktı

TAN YAYINLARI

30 NİSAN 1975 TARİHİNDE KURULAN TÜRKİYE İŞÇİ PARTİSİ, TÜZÜĞÜNÜN 24. MADDESİ GERİNCİNE YILDA İKİ KEZ YAPILMASI GEREKEN İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTILARINDAN İLKİNİ 22 - 23 KASIM TARİHLERİNDE ANKARA'DA YAPTI.

TOPLANTIYA PARTİ KURUCULARI, MERKEZ DİSİPLİN KURULU VE MERKEZ BÜROLARI ÜYELERİ, PARTİLİ KİTLE ÖRGÜTLERİ YÖNETİCİLERİ DIŞINDA, KURULMUŞ BULUNAN 34 İL VE İLÇE YÖNETİCİSİ VE AYRICA KURULUŞ ÇALIŞMALARININ YÜRÜTÜLDÜĞÜ 21 İL VE İLÇE TEMSİLCİSİ KATILDI.

İL TEMSİLCİLERİ TOPLANTISININ CUMARTESİ GÜNÜ BAŞLAYAN VE DAVETLİLERLE BASIN MENSUPLARINA AÇIK OLAN İLK ÖTURUMUNDA GENEL BAŞKAN BEHİÇE BORAN'IN YAPTIĞI AÇIŞ KONUŞMASININ BİR ÖZETİNİ AŞAĞIDA SUNUYORUZ

Partimizin kurulduğu Mayıs başından bu yana dünyadaki duruma bakıldığında şu gelişmelerin yer aldığı görülür:

- 1- Emperyalizmin askeri ve siyasal alanlarda gerilemesi,
- 2- Kapitalist dünya bunalımının derinleşerek sürmesi,
- 3- Sosyalist kamptaki bölünmenin dünyadaki kapitalizm - sosyalizm savaşıyla ve mücadelesine yansımalarının belirginleşmesi.

Bugün dünyadaki temel siyasal olgu, kapitalizm-sosyalizm mücadelesidir. Bu mücadele bir yandan bu sistemlere sahip ülkelerin, devletlerin mücadelesi, bir yandan da sınıflararası mücadele biçiminde somutlaşmaktadır. Detente ve barış içinde bir arada yaşama politikalarının anlamı, bu mücadelelerin ortadan kalkması ya da gerilemesi değildir. Bu politikaların anlamı, mücadelenin yeni bir dünya savaşına dönüşmesini önlemektir.

Ulusal kurtuluş savaşları da sistemler arası mücadelenin bir parçası, cephesidir. Dolayısıyla yukarıda sözünü ettiğimiz politikalar ulusal kurtuluş savaş ve mücadeleleri için de bir engel teşkil etmez. Ulusal kurtuluş savaşları ve mücadeleleri dışı doğru emperyalist kapitalizme, içe doğru da kapitalizm öncesi ilişki ve sömürüle kapitalizme karşı verilmektedir.

Ezilen ulusların emperyalist devletlere karşı keşin mücadele vermeleri doğaldır, şarttır. Bu mücadele şartlar gerektirdiğinde silahlı savaşa dönüşür. Böyle durumlarda dünya işçi sınıfı hareketi, sosyalist ülkeler, ulusal kurtuluş savaşları verenlerin yanında yer almaktadır.

Bu çerçevede düşünüldüğünde, yeni bir dünya savaşına tüm insanlık için bir felaket olacak, dünyadaki kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecini önemli ölçüde aksatacağıdır. Bu süreç, barış içinde bir arada yaşama şartları içinde çeşitli alanlarda yapılacak mücadelelerle ilerleyip sonucuna varabilir.

Sistemler mücadelesinin odak noktaları giderek Orta Doğu'ya ve Güney Avrupa'ya kaymaktadır. ABD'nin Orta Doğu politikasının başlıca dayanağı Mısır'dır. Enver Sedat yönetimiyle birlikte içeride burjuvaziyi güçlendiren, dış politikada ise ABD'ye özellikle son yıllarda iyice yaklaşan Mısır, İsrail meselesinden kurtulmak istemektedir. Başka bir deyişle Mısır Arap milliyetçiliğine sırt çevirerek kendi başının çaresine bakma çabası içindedir. İsrail'le yapılan ara anlaşması bu politikanın kanıtıdır. Böylelikle Arap ülkeleri birliğinde önemli bir gedik açılmış, bölünme yaratılmıştır.

Orta Doğu sorunu Arap ülkelerinin İsrail'le tek tek anlaşmalar yapmasıyla çözülemez. Böyle bir girişim ancak emperyalizmin işine yarayacaktır. İsrail'in emperyalizm aracılığının ve genişleme siyasetini Arap ülkeleri ancak birlik halinde hareket ederek önleyebilirler. Cenevre Konferansı yeniden toplanmalı ve tüm Orta Doğu sorunu ilgili taraflarca bir arada müzakere edilerek çözüme kavuşturulmalıdır.

Mücadelenin alevlendiği bir diğer bölge de Güney Avrupa'dır. Yakın yıllarda İspanya, Portekiz ve Yunanistan'da faşist rejimler hüküm sürüyor, Türkiye 12 Mart dönemi yaşıyordu. İtalya ise demokrasi ile faşizm arasında tehlikeli bir sallantıdaydı. Bugün de İtalya'da işçi ve emekçi sınıflar hareketi faşizmi geriletebilmekte, ama tekeli büyük burjuvazinin ve ardındaki ABD'nin direncini kırıp iktidarı alamamaktadır.

İtalya dışındaki ülkelerde durum bugün değişmiş ya da değişmeye adaydır. Bununla birlikte söz konusu ülkelerde henüz demokratik güçler, kitleler lehine zafer kazanılmış, durum açıklığa kavuşmuş değildir. Türkiye'de 12 Mart döneminin bas-

kıcı uygulamaları değişik biçimlerde sürdürülmektedir. Yunanistan'da Cunta gitmiş ama yerini sağcı Karamanlis iktidarı almıştır. Bir önceki rejimin toplumsal dayanaklarına dokunulmadığından, üstelik militarist bir ortam geliştirildiğinden Karamanlis Hükümeti'nin yeni bir askeri yönetimle değiştirilmesi ihtimali her zaman düşünülebilir.

ABD ve AET şimdi tüm çabalarını Portekiz ve İspanya üzerinde yoğunlaştırmaktadırlar. Faşizm bir kez çatlayıp yarıldığında yıkılan bentlerden suların birden taşması gibi demokratik ve sol hareketlerin fıkkırmasından korkan ABD ve Avrupa tekelleri Portekiz'deki yeni boyutları kesip güdükleştirmeyi, İspanya'da ise yeni boyutların kazanılmasını önlemeye çalışıyor.

Helsinki Toplantısında varılan sonuçlar emperyalizmin politik alanda gerileyişinin önemli bir belirtisidir.

Emperyalist-kapitalist dünyadaki gerilemenin bir başka belirtisi de üç yıldır etkisini sürdüren ekonomik bunalımdır. Bugün içinde bulunulan bunalımın daha önceki durgunluk ve görelî gerileme dönemlerine benzemediği burjuva iktisatçılarınca da kabul edilmektedir. 1929 bunalımından sonra ekonomik bunalımların atlatıldığını sanan bu iktisatçıları asıl şaşır-tan, ekonomik durgunluk ve işsizliğin politijeye dayalı tedbirlerin artık sonuç vermediği görülmektedir.

Bugün kapitalist ülkeler, enflasyonla işsizlik arasında bir tercih yapma durumundalar. İşsizliği daha büyük bir bela olarak gördüklerinden enflasyonu daha da şiddetlendirmek pahasına ekonomiyi canlandırma yolunu seçiyorlar. Bu yol, açık finansman yoludur. ABD ve Federal Almanya bütçelerindeki muazzam açıklar bu yüzdendir. Bu açık finansmanla, yani para arzının artırılmasıyla, kapitalist ülkeler, uluslararası ticareti canlandırmayı, dış ülkelere yaptıkları yatırımları hızlandırmayı ummaktadırlar. Ancak bu açık finansman politikası sonucunda, 1977'de enflasyon dalgasının tüm ağırlığı ile bastıracağını, ekonomik bunalımın daha da şiddetleneceğini batılı iktisatçılar bile kabul etmektedirler.

Batılı büyüklerin son zamanlarda işbirliğini güçlendirmeye girişimlerine başvurmalarının bir önemli nedeni de Aralık ayında az gelişmiş ülkelerle yapılacak toplantıdır. Kendi aralarında dayanışarak ortak çıkarlarını savunan üçüncü dünya ülkeleri karşısında batılı kapitalist ülkeler ortak bir cephe oluşturma gereğini duymuşlardır.

Sistemler arası mücadelenin bu somut belirtirinin ve aldığı biçimlerin açık seçikliği bulandıran bir olay son yıllarda gelişmektedir. O da Çin Halk Cumhuriyeti'nin ve Maooculuk denen akımın dünya politikasında ve işçi sınıfı hareketinde oynadığı roldür. 1960'ların ilk yıllarından itibaren Çin, sosyalist hareketin genel çizgisinden ayrılmış ve giderek ona karşı cephe alan, mücadele eden bir duruma gelmiştir. Dünya politik ilişkilerinde işittikçe emperyalist devletlerin safına kaymıştır. NATO'dan, AET'den yana tavır alıp Avrupa İşbirliği ve Güvenliği Konferansı'na karşı çıkışı bunun bir kanıtıdır. Bengladeş kurtuluş hareketini desteklememesi, Şili cuntası ile ilişkilerini sürdürmesi, kredi vermesi ve bugün Angola'da, ABD, İngiltere, Güney Afrika ve Zaire ile birlikte aynı emperyalizm yanlısı, karşı devrimci güçlere yardım etmesi, aynı olgunun diğer belirtileridir. Çin, emperyalist-kapitalist ülkeleri değil, başta Sovyetler Birliği olmak üzere sosyalist ülkeleri hedef alan yıkıcı bir mücadele sürdürmektedir.

BORAN :

SELAM TÜRKİYE'NİN AYDINLIK GELECEĞİNE !

Tek tek kapitalist ülkelerdeki işçi sınıfı hareketlerinde de maocuların hareketi doğru politik çizgide yürüten işçi sınıfı partilerini saldırılarına hedef aldıkları ve saldırılarında faşistlerle aynı safa düştükleri görülmektedir. Türkiye'de de bu çeşit saldırılar haggö-termiştir ve burada da faşistlerle aynı çizgide hareket etmektedirler.

Emperyalizm-kapitalizm karşısında sosyalizm saflarını sıkılamak, dayanışma ve çabirliğini pekiştirmek varken, Çin'in böyle bir ayrılışa yönelmesi, sonra da düşmanca mücadeleye girişi esef edilecek bir durumdur; eseften de öte, ideolojik ve politik planda mücadele ve tasfiye edilmesi, en azından etkisiz hale getirilmesi gereken bir durumdur. Dünya işçi sınıfı hareketi bu mücadeleyi etkin biçimde vermektedir. Türkiye işçi sınıfı hareketi de kendi örgütlenmesini güçlendirip genişleterek, doğru politik çizgideki mücadelesini yükselterek Maooculuğa ve diğer hoşist sapmalara en etkin cevabı verecektir. Çin'de ise, başta işçi sınıfı olmak üzere toplumun sağlıklı, devrimci güçleri ülkeyi doğru rotaya ergeç oturtacaktır. Ve sosyalist ülkeler, emperyalizm-kapitalizme karşı mücadelenin başını çekmek işlevini sürdürecektirler.

Ana çizgileriyle belirtmeye çalıştığım bu dünya tablosunda Türkiye'nin yeni ne, politikası ne?

Türkiye'de yıllardır bir "batılı olma" heves ve çabası sürdürülüyor. Görünüşteki bu heves ve çabanın temelinde daha köklü etkenler yatmaktadır. Türkiye, ulusal kurtuluş savaşından sonra emperyalist-kapitalist dünya ilişkileri dışına çıkmamış, çıkma yoluna yönelmemiştir. Türkiye'yi bu yola yönelecek toplumsal güçler gelişmiş, etkinlik kazanmış değildir. Burjuvazi, sürdürdüğü batılılaşma edebiyatı ve propagandası altında Batılı kapitalist ülkelerle ilişkileri geliştirmek, o ülkelerle bütünleşmek çabalarına giryordu. Kendi ekonomik güçsüzlüğünün bilincinde olan Türkiye burjuvazisi güvencesini emperyalist-kapitalist ülkeler safında yer almakta buluyordu.

Türkiye'nin NATO, CENTO, AET, Enerji Ajansı ve benzerlerine girişi hep burjuvazinin politik tercihi sonucu olmuştur. Ekonomik ve askeri gerekler sonucu değil.

Oysa Türkiye değiştiğinde, değişen dünya şartları etkilerini göstermeye başladıkça Batı dünyasıyla ilişkileri de belirlemeye başladı.

Örneğin, AET'nin, Türkiye'nin dışa bağımlı kapitalist yoldan sanayileşmesine dahi engeller getirdiği ortaya çıktı. Şimdi hükümet AET'den yeni ödünler koparmaya çalışmaktadır.

Türkiye hükümetleri iç ekonomik şartların zorlaması sonucu bazı açılımlarda bulunmuştur. Sosyalist ülkelerle ilişkilerin geliştirilmesi, Incirlik üssünün kullanılmasına karşı çıkılması vb. gibi. 1974 Kıbrıs karnası bunun üzerine tuz biber ekti. Şimdi Amerika Türkiye üzerindeki baskılarını yoğunlaştırmaktadır. Ambargo, askeri yardımın kesilmesi kredilerin durdurulması Türkiye ihracatının genel preferanslar dışında bırakılması Amerika'nın baskı yöntemleridir.

ABD'nin bu tutumu tüm yurtseverleri isyan ettirmektedir. ABD ile bağları koparmanın tam zamanıdır. Ancak dışa bağımlı burjuvazinin iktidarı bunu engellemektedir. ABD ile bağları koparmak bir yana hükümet ABD ile görüşmeleri başlatmıştır bile.

İktidarın sınıfsal yapısı ile dış politika arasında bağıntı tüm açıklığı ile ortadadır. "Dış politika partiler üstü" (yani sınıflar üstüdüğü), "İç politika ile dış politika birbirinden ayrıdır" iddialarının boşluğu bir kez daha kanıtlanmaktadır.

Kıbrıs sorunu MC hükümetinin başağırısıdır. Bu konudaki asıl zorluk, MC hükümetinin Kıbrıs sorunu-

SANAYİLEŞMENİN ÖNÜNDEKİ ENGEL : SİYASAL TERCİHLER

Kimya Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen "Sanayi Kongresi 75" geçtiğimiz hafta Pazartesi günü çalışmalarına başladı. Oda Başkanı İhsan Karababa, 5 gün süren, Kongre'nin açış konuşmasında, Kongrenin Türkiye'nin "ekonomik, toplumsal ve siyasal bakımdan karmaşık sorunlarla çalkalandığı günlere rastlamasına" değindi. Karababa, bu ortam içerisinde sanayi planlanmasından, sanayi ürünlerinin tüketiciye iletilmesine kadar çeşitli kademelerde görev yapan teknik elemanların sanayileşmenin temel sorunlarına kayıtsız kalamayacaklarını vurguladı: "Toplumumuzun özellikle son yıllarda tanık olduğu hızlı değişim ve gelişim, toplumdaki tüm sınıflarla birlikte teknik elemanların da temel sorunlara eğilmeleri sonucunu doğurmuştur."

İhsan Karababa açış konuşmasında, III. beş yıllık kalkınma döneminde bulunmamıza karşılık Türkiye'nin sanayi yapısında bu güne kadar ciddi bir değişikliğin gerçekleştirilemediğini belirtmiş ve genel hatlarıyla Türkiye sanayiinin yapısını şöyle tanımlamıştır:

"Sanayimizde, kalkınmaya katkısı az, kâr oranı yüksek tüketim malları üretimi hakim durumdadır. Kalkınmada önemli yeri olan aramaları ve yatırım malları sektörü de ülkemizde tüketim malları sanayiini geliştirecek niteliktedir. Örneğin, kimyasal madde paketlemesi kimya sanayii, taşıt araçları montajı ve mutfak malzemesi üretimi yatırım sanayii olarak sunulmaktadır. Sanayi üretiminde ithal malı girdiler büyük oranlar göstermektedir."

Sanayi yapısal olarak dışa bağımlılığı nedeniyle sanayileşme ve kalkınma yolunda atılacak her adımın yabancıların denetimi altında tutulduğuna dikkati çeken Karababa, sanayi gelişmesi için gerekli teknolojik birikimin ancak bağımsız bir teknoloji transferi ve teknoloji üretimi ile mümkün olabileceğini ileri sürmüştür.

ECEVİT : ÇÖZÜM SİYASAL

Kongrede bir konuşma yapan CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit, sanayideki dışa bağımlılığın temelinde ekonomik ve siyasal bağımlılığın yattığını söylemiştir. Ecevit, sanayideki dışa bağımlılığın, mevcut ekonomik düzenin doğal bir sonucu olduğunu belirtmiş, Türkiye'de siyasal sorun yani iktidar sorunu çözülmeyen tartışılan konularda hiç bir köklü çözüme ulaşamayacağını ileri sürmüştür.

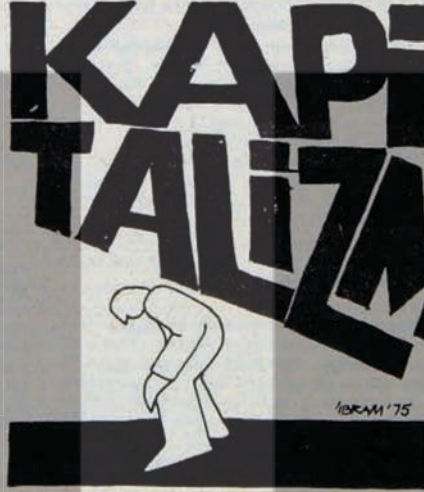
Siyasal iktidarların etkinliğine bir örnek olarak Devlet Planlama Teşkilatının bugünkü durumunu gösteren Bülent Ecevit, bu kuruluşun bir sis haline getirildiğini söylemiştir. Planlamanın önemine hiç bir zaman inmayan siyasal iktidarlar yüzünden DPT'ye hiçbir şey danışılmadığını, danışılrsa bile Planlamanın tavsiyelerinin uygulanmadığını sözlerine ekleyen Ecevit daha sonra Türkiye'nin dış ekonomik ilişkileri üzerinde durarak, AET ile olan ilişkilerin yeniden gözden geçirilmesini ve Balkan, Orta Doğu ve Doğu Akdeniz ülkeleri ile yakın işbirliği içine girilmesini önermiştir.

BORAN KONUŞUYOR : KONGRENİN ANLAMI

Kongreye katılan Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Behice Boran, önce teknik eleman kesimindeki bilinçlenme üzerinde durarak özetle şunları söylemiştir:

"Bu kongrenin ve benzeri toplantıların yapılmasının asıl önemli anlamı, teknik elemanlarımızda, uzman aydınlarımızda toplumsal bilinçlenmeyi göstermesidir. Kapitalizmin kabul edildiği ve yayıldığı işbölümü, uzmanlaşma anlayışında ve uyguladığı işbölümü sisteminde, her farklılaşma işbölümü alanı diğerlerinden su geçirmez, hava sızdırmaz duvarlarla ayrılmış, kendi içine kapalı bir uğraş alanı sayılır, böyle gösterilmek istenir. Bu alanlarda çalışanlar-

dan yalnız kendi farklılaşmış uzmanlık işleriyle uğraşmaları, gerisine karışmamaları; yani, kendi uğraş alanlarının diğer toplumsal alanlarla ilişkileri, toplumun bütünü içindeki yeri ve işlevi üzerinde durmama istenir. Teknik elemanlarla bilim adamları özellikle bu kurala bağlı tutulmaya çalışılır. Nükleer fizikle uğraş, termonükleer bombaların yapılmasını mümkün kıl, ama bu bombaların kullanılmasıyla ilgilenmez. Petrol bul, işlet, ama iktidarların petrol politikasına zinhar karışma. Fabrika kur, işlet, ama sanayileşme politikasının saptanmasını politikalara, yöneticilere bırak. Bu yasaklamaları haklı ve doğru gösterebilmek için de sözde bilimsel, aslında ideolojik bir ayırımı yapıp ortaya sürülmüştür: gerçeklik - realite - yargılar ve değer yargıları ayırımı. Bilim ve teknik gerçeklik yargılarıyla meşgul olur, değer yargılarıyla değil, denilmiştir. Egemen sınıfların ve politik temsilcilerinin bilimsel ve teknolojik bulguları kendi sınıfsal amaç ve çıkarları için kullanabilmelerinin sözde bilimsel bir kamufajıdır bu.

Dünyada ve Türkiye'de bilim adamları, teknik elemanlar ve diğer alanlardaki fikir işçileri bu işbölümü anlayışı ve uygulamasını artık reddetmekte, bu çizgiyi aşmaktadırlar. Bu kongre bizde bu oluşumun bir ifadesidir. Bunun için sevindiricidir, umut vericidir. Fizikçi, matematikçi; mühendis, mimar; öğretmen, avukat; tornacı, tesviyecisi olmadan önce insanız, yurttaşız. İnsan ve yurttaş olarak sorumluluklarımız ve görevlerimiz önce gelir. Bunun bilincindeyiz."

TEMELDE SİYASAL TERCİH YATIYOR

Diğer tüm toplumsal sorunlar gibi, sanayileşme sorununun da siyasetle, iktidar sorunuyla ilgili olduğunu belirten Boran, bugüne kadarki siyasal iktidarların, yapıları gereği "kapitalist model"i benimsediklerini, sorunun da burada düğümlendiğini söyleyerek şöyle devam etmiştir:

"Kapitalizm ve kapitalist yoldan kalkınma bugün Türkiye için kaçınılmaz, zorunlu biricik seçenek değildir. Osmanlı İmparatorluğunda 19. yüzyıldan itibaren toplumsal değişme başladığı zaman kapitalizme yönelmesi, kapitalistleşme sürecine girilmesi kaçınılmazdı denilebilir, ama 20. yüzyıl Türkiye için aynı şey söylenemez. Tam tersine, Türkiye'nin kalkınabilmesi için dünya emperyalist - kapitalist ilişkiler ağı dışına çıkması ve sosyalizm doğrultusunda bir kalkınma yöntemi benimsemesi gereği bilimsel bir doğrudur. Ve bugün Türkiye'nin böyle bir gelişme yöntemi benimseyerek kısa zamanda bir sürede hızla sanayileşip geri kalmışlıktan kurtulması, en ileri teknolojik ve ekonomik düzeye erişme yoluna girmesi

mümkündür. Bunu başaracak toplumsal güçler vardır ve gelişmektedir. İşçi ve emekçi kitleler bilinçlenmekte ve örgütlenmektedir. Gerekli teknik kadrolar oluşmuştur ve oluşmaktadır. Engel politiktir. Politik iktidar elinde tutan egemen sınıf burjuvazi, kendi sınıf çıkarları için kapitalist gelişme yolunu zorlamaktadır. Oysa 20. yüzyılda geri ülkelerin burjuvazileri toplumlarını ileri teknoloji ile donatıp sanayileştirmek, milli pazar kendi güçleriyle geliştirip ellerinde tutmak ve yabancı sermayeyi içeri sokmamak gücünde değildirdir. Bunun için emperyalist - kapitalist dünya ile bütünleşmişlerdir. Emperyalizm aşamasında olan üstün, gelişmiş kapitalist ülkelerin nüfuzu ve sömürsüsü, geri ülkelerin burjuvazilerininin, 19. yüzyılda Batılı burjuvazilerin başardıkları işi kendi toplumlarında başarmalarına engeldir. Türkiye burjuvazisi, bu nesnel durumun zorlamaları ve sınıfsal sezisiyle bu gerçeği görmüştür ve görmektedir."

DIŞA BAĞIMLILIĞIN NEDENİ

"Öte yandan, burjuvazi, Türkiye'nin sola kaydığını da gözlemekte, toplumun sosyalizme yönelme potansiyelinin gücünü iliklerinde hissetmektedir. İşçi ve emekçi kitlelerin, aydınlar ve gençlik kesimlerinin bilinçlenmesinden, toplumsal mücadelelerinin yükselişinden tedirgindir. Tüm faşizan yöntemler, baskı ve şiddet uygulamaları, yasalarda girişilen anti - demokratik değişiklikler hep bunu önlemek içindir. Burjuvazinin ve iktidarlarının anti - demokratik davranışlarının, faşizme eğiliminin altında bu yapısal nedenler yatmaktadır.

Bu birbirine bağlı çifte nedenle Nato'ya, Ceto'ya, AET'ye, Enerji Ajansı'na ve benzerlerine girilmiş, ABD ile ikili anlaşmalar yapılmış, Nato'ya ve ABD'ye üsl verilmiş, ordunun tüm silah ve malzeme ikmali, eğitim ve örgütlenme yöntemleri ABD'ye bağlanmıştır. Bütün bunlar, burjuvazinin ve iktidarlarının bilerek, isteyerek yaptıkları siyasi tercihler sonucu olmuştur.

Bunun için, ilk bakışta paradoksal gibi görünse bile, diyebiliriz ki, Türkiye, sermaye, krediler, teknoloji, askeri donatım alanlarında dışa bağlı ve muhtaç durumda olduğu için emperyalist - kapitalist dünyaya bağımlı bir ülke durumunda değildir, tersine emperyalist - kapitalist dünyaya bağımlı olduğu için saydığımız alanlarda bağımlılık ilişkileri olmuştur ve varlığını sürdürmektedir."

SONUÇ VE ÇÖZÜM: POLİTİK MÜCADELE

"Bu yaptığımız tahlilden, bu kongreyi ilgilendiren iki sonuç çıkmaktadır: Birincisi, sanayileşme sorunlarının iki ayrı açıdan, iki ayrı düzeyde ele alınıp incelenmesi, çözüm yolları saptanabilmesi ve böyle ikili bir çalışma yapılması gereğidir. Bugünkü düzen çerçevesi, kapitalist çerçeve içinde sorunların incelenmesi ve ne gibi çözümlerin geçerli olabileceğinin saptanması yapılabilir. Ama bu yapılırken, bir düzen değişikliği durumunda yapılabilecekler göz önünde tutulmalı, bu ikinci durum bir nisbet ve izafet çerçevesi olarak kullanılmalıdır. Ancak bu suretle sorunlar gerçek niteliklerinde açık seçik kavranabilir.

İkinci sonuç, tüm somut, ayrıntılı sorunların temelinde politik sorun, iktidar sorunu yattığından, sanayileşmenin sorunları ve çözümleri aranırken bu politik ilintilerin de ele alınması, politik yönde mücadelenin de gereği, zorunluluğudur. Kitle örgütleri, meslek örgütleri politik parti değildirdir, dar anlamda politika ile uğraşmazlar ve partiler gibi iktidar hedef almazlar. Ama kendi mesleki sorunlarının, kendi mesleklerini ilgilendiren konuların, örneğin şimdi olduğu gibi, sanayileşme, teknoloji transferi, beyin göçü gibi sorunların politik yönüyle ilgilendirmeleri ve uğraşmaları en doğal hakları ve toplumsal görevleridir. Emperyalizm, dışa bağımlılık, faşizm ve faşizan uygulama-

POLİTİK İKTİDARI ELİNDE TUTAN EGEMEN SINIF BURJUVAZİ KENDİ SINIF ÇIKARLARI İÇİN KAPİTALİST GELİŞME YOLUNU ZORLAMAKTADIR. OYSA 20. YÜZYILDA GERİ ÜLKELERİN BURJUVAZİLERİ TOPLUMLARINI İLERİ TEKNOLOJİ İLE DONATIP SANAYİLEŞTİRMEK MİLLİ PAZARI KENDİ GÜÇLERİYLE GELİŞTİRİP ELLERİNDE TUTMAK VE YABANCI SERMAYEYİ İÇERİ SOKMAMAK GÜCÜNDE DEĞİLDİRLER. BUNUN İÇİN EMPERYALİST - KAPİTALİST DÜNYA İLE BÜTÜNLEŞMİŞLERDİR EMPERYALİZM AŞAMASINDA OLAN ÜSTÜN, GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERİN NÜFUZU VE SÖMÜRÜSÜ GERİ ÜLKELERİN BURJUVAZİLERİNİN, 19. YÜZYILDA BATILI BURJUVAZİLERİN BAŞARDIKLARI İŞİ KENDİ TOPLUMLARINDA BAŞARMALARINA ENGELDİR.

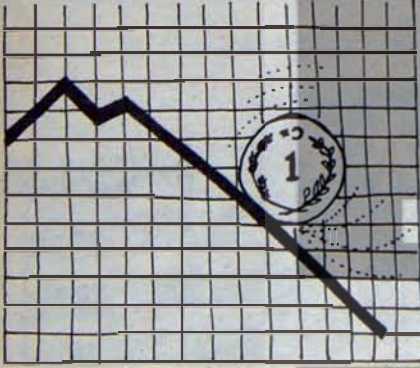
lar bütün uğraş alanına yansır, toplumun her kesimini etkiler. Her kitle örgütü, meslek kuruluşu demokratik mücadelesini en iyi ve etkin biçimde kendi alanındaki bu yansımalarla ve etkilemelerle karşı verir. Bağımsızlık - Demokrasi - Sosyalizm mücadelesi sadece dar veya arı anlamda politik düzeyde değil, toplum yapısının ve yaşamının tüm alan ve düzeylerinde verilen, verilmesi gereken bir mücadeledir. Eşgüdümlü ve birbirleriyle uyumlu olarak yürütülecek böyle bir mücadele, hem burjuvaziyi ve iktidarlarını dizginlemede, halk yaranna dönüşümleri zorlamada etkin bir araç olur, hem de böyle bir mücadele içinde, ona katılan kitleleri yeni deneyimler kazanıp bilgiler edinerek, eylem içinde eğitilerek daha üst düzeyde politik bilinçlenmeye, örgütlenmeye ve mücadeleye doğru ilerlerler. Başka bir deyimle, böyle bir mücadelede, hem toplum şartlarını etkiler değiştirir, hem mücadeleyi veren kitlelerin kendisini değiştirip geliştirir."

ENFLASYONUN NEDENİ VE SONUCU

Sanayi Kongresi'ne bir tebliğle katılan Yalçın Küçük, Türkiye'deki enflasyonist baskının nedenlerine eğilirken, bu baskının temel nedeni olarak Türkiye Sanayinin yapısını göstermiş ve özetle şunları söylemiştir:

"Bugün Türkiye sanayii, Türkiye'deki enflasyonist baskının, en başta gelen nedeni durumunda. Sanayinin yapısı, enflasyonist eğilimin ortaya çıkmasında ve devam etmesinde en başta gelen etkenlerden birisi. Çünkü enflasyon, para ve kredi hacminin ekonomideki reel gelişmelerden çok daha hızlı bir biçimde genişletilmesinden doğuyor. Para ve kredi hacminin hızlı bir biçimde genişlemesi ise sanayinin zorlamasından ileri geliyor.

Bunu şöyle söylemek de mümkün: Türkiye'de enflasyonu durdurmak kolay. Ancak Türkiye'de enflasyonu durdurmak için sanayinin gelişmesini durdurmak değil. Aynı zamanda, enflasyonu durdurmak için sanayide çok büyük iflaslara razı olmak gerekiyor.

Bu söylenenlerin gerçekleri çok basit ve basit olduğu kadar da ortada: Devlet Planlama Teşkilatı tarafından yapılan yeni bir çalışma, özel kesimin yapmayı planladığı 56,1 milyar liralık yatırımın 33,7 milyar liralık bölümünün kredilere dayandığını gösteriyor. Özel kesimin yatırım tekliflerine göre ve ortalamalar olarak, her yatırımın yüzde 60'ı kredi ve başka bir deyişle borçla gerçekleştirilecek.

Bu çok yüksek bir oran. Bu oranı sağlamak için para hacmi ile kredi tavanını devamlı olarak geniş-

letmek zorunlu. Devamlı olarak enflasyon yapmak gerekiyor. Ancak DPT'nin bu araştırmasındaki bilgiler gerçekleri tam yansıtmıyor. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ile kredi ilişkisindeki özel kesim işletmeleri üzerinde yapılan bir araştırma, özel kesim işletmelerinin öz sermayelerin yüzde 96'sı oranında borç ile çalıştıklarını ortaya koyuyor. Bu oran ABD ekonomisinde yüzde 60, Batı Alman ekonomisinde yüzde 38. Bu karşılaştırma, Türkiye'de özel sanayinin borçla yatırım yapma eğilimini gösteriyor. Borç ise, kredi ve para hacminin gelişmesini zorunlu kılıyor. Bu ise enflasyonu. Dolayısıyla Türkiye sanayinin yapısı devamlı olarak enflasyonu gerektiriyor."

YÜKSEK FAİZDEN YÜKSEK SÖMÜRÜ ORANINA

"İş bu kadar değil. Borç faizle sağlantıyor. Resmî faiz oranı, masraflarla birlikte, yüzde 18'i buluyor. Ancak fiili faiz oranının yüzde 30'u aştığı biliniyor. Her yatırım, bu kadar yüksek faiz oranının ötesinde bir kârlılık oranına ulaşmak zorunda. Bu yüzden, büyük ölçüde kredi ve dolayısıyla faiz yükü ile karşılanan Türkiye sanayii, diğer ülkelerden çok daha yüksek bir sömürü oranını gerçekleştirmek zorunluluğu altında kalıyor. Bu ise fiyatların daha da yükselmesi demek oluyor."

SANAYİDE ÖZEL MÜLKİYET EGEMEN

"Tablo, son 23 yıl içinde sanayideki mülkiyet değişimini çok açık bir şekilde ortaya koyuyor. Bu tablo, Doç. Dr. Uğur Korum'un yapmış olduğu bir çalışmadaki istatistiklere dayanılarak hazırlandı. Tablo giderek Türkiye'de özel mülkiyetin imalat sanayine egemen olduğunu ortaya çıkarıyor. Artık sanayii, esas yansı itibarıyla, bir özel mülkiyet alanı haline gelmiştir.

Tablonun ortaya çıkardığı iki önemli nokta daha var. Bunlardan birisi, birinci ve ikinci planlar arasındaki fark. Birinci plan, sanayide kamu mülkiyetini artırma yönünde önemli adımlar sağladı. AP ve 12 Mart hükümetleri zamanında uygulanan ikinci plan, bu eğilimi tersine çevirdi.

Yalnız burası o kadar önemli değil. Önemli olan nokta, üretim araçları içinde ara malları sanayilerinin durumu. Bu sanayilerde kamu mülkiyeti hâlâ, yarından fazla. Nedeni üzerinde düşünmek son derece açıklayıcı oluyor: Ara malı sanayileri, büyük ölçekte ve ileri teknolojiyi gerektiriyor. Görece olarak küçük ve geri teknoloji ile üretim pahalıya elde ediliyor. İşin bir yanı, burası. Diğer yanı ise, ara malı sanayilerinin üretiminin diğer sanayiler tarafından kullanılması. Diğer sanayilerde ise özel mülkiyet hakim. Mekanizma açık: Özel kesim, pahalı üretimi kamu mülkiyeti altında yaratıp, bunun özel kesime maliyetinin altında satılmasını sağlayarak, kendi kârlarının artmasını garanti altına almış oluyor. Bu durum, kamu işletmelerinin neden zararlı çalıştıklarını gösteren önemli bir faktörü açıklıyor."

TÜKETİM ARAÇLARI SANAYİİ GENİŞLEMESİNİN SINIRINA ULAŞTI

"Eldeki diğer verilere göre, tüketim araçları sanayinin gelişme hızı gittikçe düşüyor. Düşüş nedeni, belirli gelir bölüşümünde, tüketim araçları sanayinde pazarın hızla genişletilememesi. İkinci plan dönemindeki durum bunu çok iyi gösteriyor. Özel kesimin tüketim araçları sanayine pazar sağlayabilmek için kamu kesimi tüketim araçları sanayilerinin genişlemesi fiilen durdurulmuş. Buna rağmen tüketim araçları sanayinin gelişme hızı yavaşlıyor.

Bu yüzden, üretim araçları sanayine dönüş kaçınılmaz oluyor. Ancak üretim araçları sanayinde üretim ölçeği ve dolayısıyla yatırım hacmi daha geniş olmak zorunda. Bu da bir yandan, daha büyük finans-

TÜRKİYE'DE SANAYİN YAPISI, TOPLUMU TAM BİR DAR BOĞAZIN EŞİĞİNE GETİRDİ. SANAYİN KARŞILAŞTIĞI PAZAR VE FİNANSMAN SORUNLARININ, MEVCUT ÜRETİM İLİŞKİLERİ İÇİNDE ÇÖZÜLEMESİ, TOPLUMDAKİ BASKI ÖZLEM VE EĞİMLERİNİN KAYNAĞI OLUYOR. SANAYİN YAPISI, DEMOKRATİK HAK ÖZGÜRLÜKLERİ TEHDİT EDEN HER GİRİŞİMİN DAYANAĞI OLUYOR. BU DAR BOĞAZIN KARŞISINDA BELLİ AÇILIMLAR ORTAYA ÇIKIYOR. SANAYİN GELİŞMESİYLE BİRLİKTE İŞÇİ SINIFININ ULAŞTIĞI NİTELİKSEL VE NİCELİKSEL DÜZEY, TÜRKİYE'DE SOSYALİZME DOĞRU İLERLEYEN YOLDA EN GÜÇLÜ DAYANAĞI ORTAYA ÇIKARIYOR.

man sorunları ile pazar sorunlarına yol açıyor. Finansman sorunu, içerde sömürü oranını artırmaya, 12 Mart ve benzeri denemelerle ücretleri dondurmaya yol açıyor. Pazar sorunu ise emperyalist ekonomilerin itirazları ve karşılıklı sirtişmelere neden oluyor. Son yıllarda Ortak Pazar ile ilişkilere sanayicilerin de

itiraz etmelerinin temel nedeni burada. Türkiye'nin kendi Doğu ve Güneyinde ticaret yapacak geri ekonomiler aramasının da nedeni burada. Sanayinin yapısı, bunu zorluyor."

TÜRKİYE SANAYİNDE TEKELLEŞME EĞİLİMİ HIZLA ARTIYOR

"Bunun için yeni bir çalışmadan söz edeceğiz. Prof. Dr. Haydar Kazgan'ın yaptığı çalışmaya göre Türkiye'de şirketleşme, yeni şirketlerin kurulmasından çok eski şirketlerin sermaye artırarak büyümesinden ileri geliyor. 1954 - 1971 yılları arasında kapsayan bu çalışma bir de şunu ortaya koyuyor: Enflasyonist eğilimlerin arttığı yıllarda şirketleşme ve özellikle eski şirketlerin büyümesi, çok daha hızlanıyor. Bu da, enflasyon ile Türkiye sanayii arasındaki ilişkiyi bir kez daha doğruluyor. Enflasyon, kârların artmasına ve dolayısıyla da mevcut şirketlerin daha çok büyümesine yol açıyor."

GİTTİKÇE DAHA ÇOK DIŞA BAĞIMLI

"Daha önce Makina Mühendisleri için hazırladığım çalışmayı tekrarlamadan şunu söyleyebilirim: Sanayi, gittikçe daha çok dışa bağımlı hale gelmiştir. Ödemeler dengesi sorunlarının en çok sanayi odaları ürkütmesinin nedeni budur. Çünkü artan ölçüde dış kredi bulunmadığı takdirde, Türkiye imalat sanayii durmak sorunu ile karşı karşıya kalacaktır.

Türkiye sanayii, başkalarının parası ile kurulan, özel ellerde yoğunlaşan, tekelleşme eğilimleri artan ve tüketim araçları sanayinin genişletilmesinin sınırlarına ulaşmış ve artan hızla dış ekonomilere bağlanan bir yapıya sahiptir."

TABLO

İMALAT SANAYİNDE KAMU KESİMİNİN PAYI (Üretim Hacmine göre yüzde)

	1950	1963	1967	1973
Tüketim Araçları	52.1	38.7	48.7	33.0
Üretim Araçları	45.6	52.1	45.2	39.5
a. Ara Malları	36.2	60.9	58.2	52.5
b. Yatırım Malları	73.6	33.9	23.7	16.6
TOPLAM	50.5	44.1	47.8	36.7

KANLI BİR YAŞAMIN SONU FRANCO ÖLDÜ

İspanya halkına faşist diktatörlüklerin en ağırlarından birini yaşatan, iç savaş sırasında üç ayda bir milyon insanın can vermesine neden olan, İkinci Dünya Savaşında Hitler ve Mussolini faşizmlerinin müttefiki, 20'yi aşkın yıldır Amerikan emperyalizminin Atlantik ve Akdeniz bölgesindeki ileri karakolu ve uluslararası kapitalizmin sadık dostu Francisco Franco... "Düşmanlarından kendisini affetmelerini" isteyerek 20 Kasım'da öldü. Emperyalist efendilerinin bile "laziyet" mesajlarından mahrum kalarak.

İspanya burjuvazisi, egemenliğini ve sömürüsünü sürdürebilmek için, Juan Carlos-eliyle göstermelik reformlarla Frankizmi sürdürmeye çalışacak önümüzdeki dönemde. Emperyalist ülkeler, işçi sınıfı partisinin de yerini aldığı bir demokratik işleyişin kurulmasını engellemek için Carlos'a elinden gelen yardımı yapacak. Ülke içinde yeni bir baskı ve sindirme dönemi beklemek gerekli. Bunun karşısında, iki büyük gücün birliği örgütü Demokratik Kurul (Cunta) ile Birleşme Platformu'nun eylemi yer alıyor.

KANA SUSAMIŞ BİR SUBAY

Francisco Franco 4 Aralık 1892'de El Ferrol'da doğdu. 1907'de, Toledo askeri akademisine girdi. İspanya'nın Fas'a karşı sömürge savaşına girdiği sırada akademiden asteğmen olarak mezun oldu. Gönüllü yazıldı; 1916'da İspanya'ya döndü. 1922'de, yabancı lejyonun komutanı olarak yeniden Fas'a gitti. 32 yaşında albay, 34 yaşında general oldu.

1931'de Cumhuriyet ilan edildiği sırada, Franco, Saragosa Genel Askeri Akademisinin müdürüdür. Düzenlenen bütün komplolarda onun parmağı vardır. Bu yüzden Baleares'e uzaklaştırıldıktan sonra, 1934'te Gil Robles hükümeti tarafından Madrid'e geri çağırılır. Burada, işçi sınıfı karşısında duyduğu nefretini kantlar: Asturya'da ve Katalonya'da patlak veren grevleri kana boğmak için, Fas'ta çarpışan paralı askerlerini getirir. "Frente Popular" (Halk Cephesi) hükümeti Franco'yu 1936'da Kanarya Adalarına sürdüğü zaman genel kurnay başkanıdır.

AYAKLANMA

18 Haziran 1936'da Tetuan'daki askeri ayaklanmanın başındadır. Hitler Almanya'sının ve Mussolini İtalya'sının desteğiyle İspanya'ya 15 000 paralı asker çıkarır. Kendisinin düzenlediği bir "kaza" sonucunda general

Sanjurjo ölünce Franco faşist birliklerin tek "başbuğu" olur. Bundan sonra da sistematik ve örgütlü katliam başlar. 1 Ekim 1936'da "geçici hükümet" in başına geçen Franco kendi kendini devlet başkanı ilan eder. Kendisini Primo de Rivera programını ihlal etmekle suçlayan Falanjistleri saf dışı eder. Daha sonra da, kralın geri dönmesini şart koşan monarşistlere aynı yöntemi uygular. Hitler ve Mussolini vakit geçirmedi Franco'yu tanı.

HİTLER'DEN YENİ MÜTTEFİKLERE

İkinci Dünya Savaşının başlamasıyla, Franco'nun Hitler ve Mussolini'ye borcunu ödemesinin sırası gelir. Franco, Mussolini'ye şöyle yazar: "İspanya, sizin saflarınızda çarpışmak için eline geçecek ilk fırsatı beklemektedir."

Franco'nun kurduğu Azul lejyonu Ukrayna cephesinde nazilerle birlikte çarpışır. Stalingrad savaşından sonra "silah arkadaşlığı" sözü pek kullanılmaz olur. "Tarafsızlık"tan söz edilmeye başlanır. Ta ki, ABD İspanya'ya belli başlı saldırı üslerinden birisi yapana kadar..

"Gerekirse İspanya'nın yarısını kurşunlamaya" söz veren Franco bundan sonra sesinin tonunu yeniden yükseltir, balyozunu ağırlaştırır.

SARSILAN REJİM

Ancak son yıllarda Franco'nun etkinliği giderek azalmaya başlamıştır. Çelişkilerin derinleşmesini frenleyememiş, burjuvazinin isteklerini karşılayamamış, bütün dünyada yalnızlaşmanın önüne geçememiştir. İşçilerin, hızla siyasal nitelik kazanan direnişleri iktidarı sarsmıştır. Bu nedenle Franco yavaş yavaş devlet işlerini eski işbirlikçilerine devretmek zorunda kalmıştır. Önce Carrero Blanco'yu başbakanlığa vererek yetkilerini ona teslim etmiş, ancak Carrero 1973 Aralık ayında öldürülünce, onun yerine bir başka "ultra", Arias Navarro getirilmiştir.

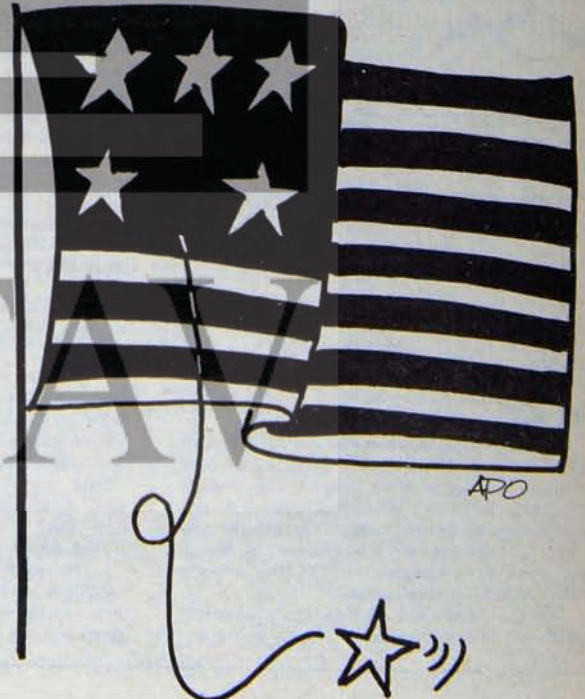
Franco'nun bir süre önce devlet başkanı yetkilerini devrettiği Prens Carlos şimdi Franco'nun yerine geçmiş durumda. Carlos'un birtakım reformlar planladığından söz ediliyor. Ancak prens, Madrid'deki faşist kliğin kamuflajından başka birşey değil. Olmadığını bir - iki hafta içinde yaptıklarıyla gösterdi. Yüzlere devrimci, yurtsever tutuklandı. Tutuklananlar arasında İspanya Komünist Partisi'nin altı yöneticisi de var.

DÜNYA KAPİTALİZMİNİN TEMSİLCİLERİ FRANCO İÇİN NELER DEDİLER

- Franklin Roosevelt: "Sevgili Generalim, ben sizin samimi dostunuzum." (Kasım 1942)
- Winston Churchill: "Franco ile İspanya'yı, yada İspanya ile Franco'yu bir tutmak gülünç olur. Franco beni çok az ilgilendiriyor. Asıl önemlisi, savaşın sona İberik yarımadasının Britanya'ya düşman olmamasıdır." (Roosevelt'e yazdığı mektup, 4 Haziran 1944)
- Sir Samuel Hoare, İngiltere Büyükelçisi: "Onun şaşmaz iyimserliği önünde, ülkesini kurtarmak ve yeni bir dünyanın kurulmasında önemli bir rol oynamak için Tanrı tarafından görevlendirildiğine olan açık inancı karşısında şaşırıp kaldım." (Franco'yla görüşükten sonra, 22 Haziran 1940)
- Andre Maginot, Fransız Savaş Bakanı: "General Franco, bende gerçek bir şef, ve kumandanlık için gerekli psikolojik özelliklere sahip, deney ve açık görüşlülükle dolu bir yönetici izlenimi bırakmıştır."
- Gerald Ford: "İspanya, 20 yılı aşkın süredir, Atlantik ve Akdeniz bölgelerinin refah ve güvenliğini geliştirme görevini Amerika ve Avrupa ile paylaşmıştır. Batı dünyasının savunmasına yaptığı katkılar için kutlanabilir." (Haziran 1975, Pardo Sarayı)

FRANCO ÖLDÜ (BASIN)

SIKIŞAN

DEVLERİN

ZİRVESİ

Kapitalist dünyanın altı devi olarak tanımlanan Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya ve Japonya uzunca bir süredir tezgahlanan zirveyi geçtiğimiz hafta içinde Paris yakınlarında Rambouillet'de gerçekleştirdiler. Zirvenin çok somut kararlar dizisi ile sonuçlanması zaten beklenmiyordu. Ağırlıkla söz konusu olan, ekonomik bunalımın ağırlığını uzun bir süredir hissetmekte olan kapitalist ülkelerin bir araya gelerek ortaklaşa tedbirler üzerinde durmalarıydı. Bir başka deyişle, ekonomik bunalım ve diğer bazı faktörler, kapitalist dünyanın devlerini, bazı sorunlar üzerine ortaklaşa eğilmeye zorlayacak kadar köşeye sıkıştırmıştır.

HELSİNKİ'DE ATILAN TOHUM

Kapitalist dünyadaki bunalımın ciddiyetine paralel olarak, Rambouillet zirvesinin hazırlıkları yaklaşık üç ay önceki Helsinki Konferansı'na raslamaktadır. Helsinki Konferansı sırasında, böyle bir zirvenin yapılması en başta Avrupa'lı kapitalist ülkelere çekici gelmiştir. Çünkü, daha öncekilerin tersine uzunca bir süredir etkisini sürdüren ekonomik bunalım ve Avrupa'nın kapitalist ülkelerinde işçi sınıfı hareketinin yeni ve ileri adımlar atması öncelikle Avrupa'nın kapitalist devletlerini tedirgin etmektedir. Bu tedirginlik öncelikle Avrupa'lı devletlerden ikisini, Almanya ve Fransa'yı bir araya getirdi. Bu iki ülke, yaklaşan tehlike karşısında kapitalist ülkelerin ortaklaşa tedbirlere yönelmeleri önerisi ile ortaya çıktılar. Daha sonra ise bu ikiliye işçi sınıfının gelişen mücadelesinden en çok etkilenen İtalya ile

hızla "ikinci sınıf" bir kapitalist ülke olma yolunda adımlar atan İngiltere katıldılar.

Büyük kapitalist yuvarlak masası böyle tamamlanmıyordu ama. Helsinki Konferansı sırasında kendi başlarına ayrıca toplanan Avrupa'lı devletler, gerek kapitalist tablonun tamamlanması, gerekse duydukları eksikliklerin tamamlanması açısından, kapitalizmin sorunlarının Avrupa dışında kalan iki büyük devin yani ABD ve Japonya'nın da katılımıyla ele alınması kararına vardılar.

Batı Almanya Devlet Başkanı Helmut Schmidt bunu, "gerilemenin ve işsizliğin Avrupa'daki siyasal sistemleri çökertmesini engelleme" girişimlerinin ancak ABD ve Japonya'nın da işbirliğiyle gerçekleştirilebileceğini açıkça söylüyordu.

ABD DEVREYE GİRİYOR

Avrupa'lı devletler, kendi bölgelerinde sağlanacak bir ekonomik "canlanma"nın ABD desteği, ya da ABD işbirliği olmaksızın başarıya ulaşamayacağı düşünürken, ABD'nin bu konuda Avrupa'ya karşı en azından başlarda soğuk davrandığı gözden kaçmıyordu.

Ancak bu, ABD'nin kapitalist dünyanın lideri olarak Avrupa'yı tehdit eden gelişmelere kayıtsız kalması anlamına gelmemektedir. Helsinki Konferansı sırasında, geçtiğimiz hafta yapılan zirvenin haberini veren bir sözcünün Kissinger tarafından yalanlanması, Rambouillet zirvesinden hemen önce Başkan Ford'un zirveye bizzat katılıp katılmamakta tereddüt etmesi, yalnızca, ABD'nin Avrupa'lı yardımlarından daha bü-

SCHMIDT: SIKIŞAN DEVLERDEN

yük tavizler koparma manevraları olarak değerlendirilebilir.

Yoksa, Dünya ölçüsünde darbe üstüne darbe yiyen ABD emperyalizmi bugün her zamankinden çok Avrupa'ya sıkışmış durumdadır ve Avrupa, ABD emperyalizminin bir adım bile geri çekilmeyi göze alamayacağı son kalelerinden. İtalya ve Portekiz'deki gelişmeler ABD'yi Avrupa'ya daha çok eğilmeye zorlarken son dönemde ABD ekonomisinde görülen nispi canlanma, muhtaç durumda Avrupa kapitalizmine karşı kız olarak kullanılmak istenmiştir.

SON ÇARE: BİRLİK

Rambouillet Zirvesi konusunda varılacak en yanlış yargı, emperyalist ülkeler arasındaki çelişkilerin sona erdiği, ekonomik bunalım ve sol karşısında kapitalist ülkelerin bütünleştiğini söylemek olur. Kapitalizmin eşitsiz gelişme yasasının bir ürünü olarak gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki çelişkiler sürüp gidecektir. Ne var ki, bu çelişkilerin eskiden olduğu gibi bir dünya savaşıyla çözümlenmesi olasılıklarının giderek azalması, ulusal kurtuluş hareketlerinin emperyalizme indirdiği darbeler ve gelişen dünya işçi sınıfı hareketi, emperyalizmin at oynatacağı alanları daraltmaktadır. Günümüzün kapitalist ülkeleri, arala-

rındaki uzlaşmaz çelişkilere rağmen, birbirlerine çeşitli ödünler verme pahasına ortaklaşa çözümlere yaklaşma zorunluluğunu duymaktadırlar. Rambouillet'te ortaya çıkan en somut karar; "kapitalist ülkeler arasındaki ticaret savaşına son verme" bu zorunluluğun ürünüdür.

RAMBOUILLET'İN SONRASI

Rambouillet'in gerçek lideri, zirveye katılanların halen en güçlüsü durumundaki ABD'dir. Avrupa'lı kapitalist ülkelere ve Japonya'ya kıyasla ekonomik bunalımdan kurtulma olasılığı ve askeri gücü en yüksek olan ABD, son kalesi olan Avrupa'daki liderliğini bu ülkelere kabul ettirmiş durumdadır. Rambouillet'te sağlanan bu birliğin temelinde başka etkenler de vardır. Sıralarsak, Üçüncü Dünya ülkelerinin Birleşmiş Milletler'deki son oylama sırasında gösterdikleri dayanışma, petrol ihraç eden ülkeler karşısında ortak tavır alma zorunluluğu ve en önemlisi Avrupa'da ciddi olarak gündeme giren sosyalizme kayış, kapitalist dünyanın bu çelişkili devlerini bir araya getirmiştir. Bu birlik ilk sınavını 16 Aralık'ta toplanacak olan, az gelişmiş ülkeler de dahil 27 ülkenin katılacağı Uluslararası Ekonomik İşbirliği Konferansı'nda verecektir.

İSPANYA'DA ANTI-FAŞİST ÖRGÜTLER

DEMOKRATİK CUNTA ULUSAL PLATFORMU

İspanya Komünist Partisi (Genel Sekreteri Santiago Carillo)
Sosyalist İttifak (en önemli kesimi Andalusya kesimidir; Kastilya kesiminin yöneticisi Vidal Beneyto)
Sosyalist Halk Partisi (başlıca yöneticileri Tierno Galvan ve Raul Morodo)
İspanya Emek Partisi (eski Enternasyonalist Komünist Partisi)
Liberal Sağ
İşçi Komisyonları (başlıca lideri Marcelino Camacho şu anda tutukludur)
Liberal Monarşistler (Rafael Calvo Serer yönetiminde)

DEMOKRATİK BİRLEŞME ULUSAL PLATFORMU

İspanya Sosyalist İşçi Partisi (eski İspanya Sosyalist Partisi'nin mirasçısıdır, avukat Felipe Gonzalez tarafından yönetilmektedir)
Dört Hristiyan-demokrat grup (Bask milliyetçileri, Joaquin Ruiz Gimenez'in Hristiyan-Demokrat Sol'u, Katalonya Hristiyan-Demokrat Birliği, Valens Hristiyan-Demokrat grubu)
Devrimci Emekçiler Örgütü O.R.T. (demokratik sendikalarda çalışan ilerici Hristiyan-demokrat gruplardan oluşmaktadır)
Karlisk Parti (1974 Temmuz'unda bir süre için Demokratik Cunta'ya katılmıştır)

Sosyal-Demokrat Birlik
İspanya Sosyal Demokrat Partisi
Pallach Katalan sosyal-demokrat grubu
İspanya Komünist Hareketi (Maoist)

İBERİK SOSYALİST KONFERANSI

Katalan Sosyalist Hareketi
Galiçya Sosyalist Partisi
Valensiye Sosyalist Partisi
Sosyalist Yeniden-kuruluş

İberik Sosyalist Konferansı geçenlerde Demokratik Cunta ile ortak bir program imzalamıştır.

DİĞER ÖRGÜTLER:

ETA, devrimci Bask örgütü (IV. Enternasyonal'e bağlı olan bu örgüt "askeri" ve "siyasi-askeri" olmak üzere iki kola ayrılmıştır)
FRAP, Devrimci Antifaşist ve Yurtsever Cephe (Komünist Partisi'nden koparak oluşmuştur, özellikle üniversite çevrelerine dayanmaktadır)
OLLA, Silahlı Mücadeleyle Kurtuluş Örgütü (etkinliği son derece azdır)

SERMAYENİN SORUNLARINA PAKİSTAN'DA ÇÖZÜM ARANIYOR

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk, 18 Kasım günü Pakistan'a gitti. Türk heyetinin Pakistan yetkilileri ile yaptığı görüşmelerde, esas olarak, ekonomik sorunlar üzerinde duruldu.

Cumhurbaşkanı'nın Pakistan'a gitmesinden önce, "Türkiye - Pakistan ticari ilişkilerini geliştirme olanaklarını yerinde araştırmak üzere" Türkiye'deki iş adamları temsilcilerinin Pakistan'a gitmesi Pakistan ve Türk hükümet yetkililerince uygun görülmüştü. 7 kişilik heyet 8 - 13 Kasım tarihleri arasında Pakistan gezisini tamamladı. Heyet Başkanı, TÜSIAD'dan, Borusan A.Ş. yetkilisi Asım Kocabıyık'tı. Heyetin diğer 6 üyesinin ikisi yine TÜSIAD'dan, ikisi İstanbul Sanayi Odası'ndan, diğer ikisi de Odalar Birliği'nden. Türkiye sermayesini temsil eden heyette teknelci sermayenin ağırlığı belirgin biçimde görülüyor.

İran'la aynı hat üzerinde...

Sanayiciler ve işadamları heyeti, gezi sırasında Pakistan ekonomisinin kilit noktalarıyla ilişki kurdu. Resmî yetkililerle görüştü. Dönüşte, TÜSIAD "Pakistan Raporu" adında bir rapor yayımlayarak, Pakistan hakkındaki görüşlerini, Pakistan'la ticari ilişkilerin geliştirilmesi için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini, Türkiye sanayiinin Pakistan'la ilişkilerde neler beklediğini açıkladı.

SERMAYENİN BEĞENMEDİKLERİ

Türk heyetinin Pakistan'daki programı, Pakistan'daki "İhracat Geliştirme Bürosu" tarafından düzenlendi. Bu büro, Ticaret Bakanlığına bağlı, fakat başında özel sektörden bir yöneticinin bulunduğu bir kurumdur. Ülkenin yabancı sa-

nayiciler ve işadamlarıyla ilişkilerini bu kurum yürütmektedir.

TÜSIAD, Pakistan'la Türkiye arasındaki ilişkilerin "platonik" nitelikten çıkartılarak, "maddî bağlarla da kuvvetlendirilmesini" istemektedir. İş adamları Karacı ve İslamabad'da bulunması gereken ticari temsilciliklerin bir yıldır boş bulunmasını, buralardaki temsilciliklerin genellikle bir "cezalandırma mahalli" olarak görülmesini eleştirmektedir.

Yine teknelci sermayenin temsilcileri, Pakistan'la Türkiye arasındaki ulaşım bağının yok denecek kadar kötü olması nedeniyle bakanlıkları suçlamakta ve bu konuda tedbirler alınmasını istemektedirler. Ayrıca navlun ücretlerinin de çok yüksek olduğu ileri sürülmekte, bunların indirilmesi şart koşulmaktadır. TÜSIAD yetkilileri, Pakistan'lı sermaye çevreleriyle yaptıkları görüşmelerde, RCD Ticaret Odasının faal hale getirilmesi, RCD kapsamı içinde ülkelerin ödemeler dengesini düzeltmek için ayrılan fonun geliştirilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. RCD Ticaret Odası'nın Aralık ayında yapacağı toplantıya bu konuda büyük ümitler bağlanmıştır.

TÜSIAD çevreleri, Türkiye ile Pakistan arasındaki mal mübadelesinin ve diğer ilişkilerin bugünkü düzeyinin çok düşük olmasından şikayetçilerdir.

Dayanıklı tüketim malları için yurt içinde bir pazar bunalımı içinde bulunan teknelci çevrelerin sözcüleri, hükümete, Pakistan'a mal arzında kolaylıklar sağlanmasını önermektedirler. Ancak, Pakistan'lı iş çevreleri Türkiye ile ilişkilerin RCD kapsamı içinde sürdürülmesini istemekte, ikili ilişkilere yanaşmamaktadırlar. Oysa TÜSIAD yetkilileri RCD çerçevesinin yeterli olmadığını ileri sürmektedirler. MC hükümetinden bu yönde çalışması istenmektedir.

Anlaşmazlık konularından biri de, Pakistan iş çevrelerinin devamlı olarak "indirilmiş özel bir tarif rejimi" için ısrar etmeleridir.

NELER BEKLENİYOR?

Pakistan'la kurulacak yeni ilişkilerde Türkiye'nin Pakistan'a buzdolabı, çamaşır makinesi gibi dayanıklı tüketim malları, binek otomobilleri, çimento fabrikaları tesisine yarayacak yedek parça satabileceği; ayrıca, Türk müteahhitlerinin bir konsorsiyum ile Karacı limanının inşasını, demir-çelik tesislerinde tali kontratlarla iş alabileceği ileri sürülmektedir.

Türkiye sermayedarlarının Pakistan'da gördükleri en cazip yan, Pakistan'da işçi ücretlerinin çok düşük düzeyde olmasıdır. Bu nedenle iş çevreleri dayanıklı tüketim mallarında yalnız ihracat isteği ile yetinmemekte, buzdolabı ve çamaşır makinesi gibi malların Pakistan'da daim edilmesini düşünmektedirler.

Butto
emperyalizmle
bağlarını
güçlendiriyor.

TÜRKİYE-İRAN-PAKİSTAN HATTI

Teknelci sermaye kendisine yeni pazarlar ararken, dış ülkelerle yeni ekonomik işbirliği çalışmalarına giderken politik tercihlerle hareket etmektedir. Bunun en iyi örneğini, Suriye, Irak, Libya gibi ülkeler Türkiye ile işbirliğine hazır olduklarını davranışlarıyla ortaya koyarken, Türkiye'nin İran ve Pakistan gibi Asya'da ABD'nin ileri karakolluğu görevini üstlenen ülkelerle işbirliği yollarını aramasıdır. Ancak, İran Şahı'nın Türkiye'ye yaptığı son gezi bildiği gibi istenilen sonuçları vermemiştir. Pakistan'la yapılacak işbirliği de Türkiye ekonomisine katkıda bulunmayacaktır.

Görünen odur ki, Türkiye'de teknelci sermaye çevreleri, RCD ve CENTO gibi ölmek üzere olan örgütleri yeniden diriltmek istemekte, hatta bu çerçeveyi de aşan ilişkilerle Pakistan ve İran'ı bir Türkiye'yle birlikte bir hat üzerinde birleştirmeye çalışmaktadırlar. Türkiye'nin dış politikasına teknelci iş çevreleri açtıkları açığa yön verir duruma gelmişlerdir.

Türkiye, İran ve Pakistan'ın bir hat üzerinde ekonomik olarak birleştirilmesi ABD emperyalizminin de çıkarlarına uygundur. Asya'daki en önemli stratejik mevzileri terketmek zorunda kalan ABD, şimdi geriye kalan bu hat üzerine eğilmekte ve bu ülkelerdeki ağırlığını artırmak istemektedir.

PAKİSTAN DÜZENİ

Üretimi ve ihracatı büyük ölçüde tarım ürünlerine dayalı olan ve imalat sanayii milli gelirden sadece yüzde 11.8 oranında yer tutan Pakistan da büyük bir dış ticaret açığıyla karşı karşıyadır. Ancak, Türkiye'den farklı olarak, Pakistan büyük dış finansman kaynaklarına bulabilmektedir. 1974 - 75 döneminde dış borçlanma 1.337 milyon düzeyinde olmuştur. Aynı dönemde yatırımlar içinde dış finansmanın oranı yüzde 60'tır. Bu durumda Pakistan'da bu yıl içindeki enflasyon oranı yüzde 23'e ulaşmıştır.

Ülkedeki ekonomik bunalımın temel nedeni Pakistan ekonomisinin 22 büyük ailenin kontrolünde olmasıdır. 1971 Aralık'ında Bangladeş'in bağımsızlığını kazanmasından sonra Yahya Han'ın yerine geçen 1972'de yeniden seçilen Başbakan Zülfikar Ali Butto, iktidarının ilk dönemlerinde bazı reformlar vaatmiş, bazı devletleştirmelelere dahi gitmişti. Bunlar devletleştirmeden çok, devlet kontrolünün kurulmasıydı. Fakat bu çabalar, niteliği sonucu başarısızlığa uğradı. Butto'nun amacı bir devlet kapitalizmi uygulayarak sosyal ilişkileri yumuşatmak, bu arada kapitalizmi güçlendirmekti. Fakat, geri ülkelerde kapitalist devlet işletmeciliğinin başına

musallat olan hastalıklardan kurtulunamadı. Büyük sermayenin egemenliği sınırlandırılmadığı, işçi sınıfına karşı tedbirlere devam edildiği için, devlet kontrolüne alınan sektörlerde kaos ortamı kapladı. Mülkleri devlet kontrolüne alınan büyük sermaye aileleri, esas finansman kaynaklarına sahip çıkararak sömürülerini sürdürdü. Yabancı sermayeli bankalar ve şirketler devletleştirme dışı bırakılmıştı. Bu şirketler büyük parababaları ile ortaklaşa devlet işletmeciliğinin suyunu iyice kuruttular.

ABD'LE ORTAKLAŞA

1972 Aralık'ında Hindistan ile Pakistan arasında kuvvetlerin çekilmesi üzerinde anlaşmaya varılınca, Butto direksiyonu bütünüyle sağa kıvrımdan ve büyük ailelerle tam anlaşmaya girmekten çekinmedi. Bundan sonraki dönem, işçi hareketlerinin ağır tedbirlerle bastırıldığı, aynı zamanda da Pakistan ile ABD arasındaki ilişkilerin yine eski sıkı - fıkığa dönüştüğü bir dönem oldu. Butto artık devletleştirmeye gidilmeyeceğini ilan etti.

Aralarındaki bütün geçici çelişmelere rağmen, Pakistan egemen sınıfları ve ABD emperyalizmi Butto diktatörlüğünü bütün güçleriyle desteklemektedirler. Bu güçler arasında, sınıf çıkarları temeline dayalı güçlü bir birlik vardır. ABD'nin Güney Doğu Asya'da yenilmesinden sonra bu ittifak iyice pekişmiştir. Pakistan'ın, Bangladeş'te Mucibür-rahman'ın devrilmesinde büyük rolü olmuştur. Butto rejimi Hindistan'ın da işlerine karışmaya başlamıştır.

ABD'nin Güneydoğu Asya'dan çekilmeye hazırladığı bu yılın Şubat ayında Zülfikar Ali Butto ABD'ye giderek Amerikan silah satışının yeniden başlaması konusunda anlaşmıştır. Pakistan yalnız Hint yarımadasında değil, Basra Körfezi'nde de ABD'nin stratejik çıkarlarını korumaktadır. İran'la işbirliğinin yanısıra Abu Dabi ve Suudi Arabistan gibi Amerikan yanlı ülkelerle de teknik ve askeri işbirliği yapmaktadır. Pakistan'ın Orta Doğu ülkeleri için yardım fonlarından aldığı 985 milyon dolar yardımını 648 milyonunu İran'a, 150 milyonunu Suudi Arabistan'a, 107 milyonunu Birleşik Arap Emirliklerine attirir. Ayrıca, Pakistan'ın, silah yardımı karşılığında ABD'ye Kızıl Deniz kıyısında hava ve deniz üsleri vermek konusunda anlaşığı ileri sürülmektedir.

Bütün bunlara karşılık Butto rejimi derin toplumsal çelişkilere karşı direnmek zorunda kalmaktadır. Gerici iktidarı, Pathan'lar, Baluç'ler gibi etnik gruplar üzerinde yaptığı baskılar çelişkileri derinleştirmektedir. İşçi sınıfı ise hızla bilinçlenmektedir. 1974 yılı içinde 370 grevde 301 bin işçi greve gitmiştir.

SANAT YAPITININ «SANATSAL» VE «TOPLUMSAL» İŞLEVİ

MEHMET ERGUN

Şu veya bu dürtünün itelemesiyle sanatsal yaratışta bulunan sanatçının, bu eylemi ile gerçekleştirmeyi tasarladığı bir ereği vardır mutlaka. Bu, bireysel olabileceği kadar, toplumsal da olabilir. Yani bir sanatçı, sanatsal yaratışta bulunmakla, kişi olarak bir doygunluğa ulaşmak, birey olarak kendini aşmak amacıyla olabileceği gibi, toplumsal bir sorunu sanat alıcısına ulaştırmak, giderek o sorun karşısında bir tavır almasını sağlamak amacıyla da olabilir. Ürününü oluştururken, amacı ile uyumlu araçları seçer. Onları, amacına varmayı sağlayacak biçimde bir araya getirir. Gelgelelim bütün bu uğraşlarına karşın ortaya koyduğu ürün, her zaman amacı ile çakışmaz. Kimi zaman gerçekleştirmek istediği şeyi aşar ortaya koyduğu ürün, kimi zaman da gerisine –hem de oldukça gerisine– düşer. Bu sanatçının sanatsal yöntemi ile dünyagörüşü arasında bir çelişkinin, bir uyumsuzluğun bulunmasının doğal ve aynı zamanda da kaçınılmaz sonucudur (Balzac ve Tolstoy örneği). Bu yüzden ki herhangi bir sanat yapıtını, yaratıcısının varmayı tasarladığı yerden yola koyulup değerlendirmeye kalkışmak ta, onu, yaratıcısını sanatsal yaratışta bulunmaya iteleleyen dürtüden yola koyulup değerlendirmeye kalkışmak kadar yanlış bir davranış olur. Sonuçta sanatçıya, gerçekleştiremediği şeyi gerçekleştirmiş, kendine rağmen gerçekleştirmiş olduğu şeyleri de gerçekleştirememiş gözü ile bakmak ta var işin içinde. O halde, bir sanat yapıtını değerlendirmeye kalkışırken dikkat edilmesi gereken temel ilke nedir? Zannımca, sanatçının ereğini veya onu sanatsal yaratışta bulunmaya iteleleyen dürtüyü bilmek, ortaya konan ürünün kimi yönlerini kavramak açısından yararlı olmakla beraber onu değerlendirip bir yerlere oturtmakta pek de öyle uzun boylu bir öneme sahip değildir. Yani içeriğe ilişkin kimi yön ve özellikleri kavramakta bilinmesi yararlı olan dürtü ve erek ikilisi, bir yapıtı değerlendirip ilgili olduğu türün ve oluşturulduğu dönemin ideolojileri içerisinde yerini bulmakta büyümsenecek bir öneme sahip değildir. Bunun için sanat yapıtını, ilgili olduğu türün genel bağlamı içerisinde olduğu kadar, okurla ilişkileri içerisinde ve bir nesne olarak düşünmek gerekmektedir.

Nesneymiş gibi düşündüğümüzde her sanat yapıtının şu iki niteliğe sahip olduğunu görürüz:

1- Her sanat yapıtı, ilgili olduğu sanatsal türe yeni açılımlar getirmeye adaydır. Bu açıdan bakıldığında, her sanat yapıtının, yerine getirmesi olası olan, bir sanatsal işlevinden söz edebiliriz.

2- Her sanat yapıtı, okurla ilişki aşamasında, belli bir insani ve dolaşısıyla de toplumsal işleve adaydır. Okuyanı şu veya bu doğrultuda etkileyerek toplum içerisindeki durumunu değiştirme olanağına sahiptir.

Biz sanatsal ve insani, giderek de toplumsal bir işlev yerine getirmeye aday olan sanat yapıtını bu bağlam içerisinde ele alıp değerlendirdik miydi, sağlıklı yargılara ulaşabiliriz ancak. Çünkü bu durumda, hem ilgili olduğu türe getirdiği açılımları (yani "sanatsal işlevini"), hem de oluşturulduğu dönemin ideolojileri içerisindeki yerini ve buna bağlı biçimde yerine getirmesi olası olan işlevi (yani "insani - toplumsal işlevi") saptayabiliriz...

Sanat yapıtını, yaratıcısını sanatsal yaratışta bulunmaya iteleleyen dürtü ile gerçekleştirmeyi tasarladığı erekten yola koyulup değerlendirmenin olanaksız olduğunu, sağlıklı bir değerlendirmenin ancak onu (sanat yapıtını) okurun karşısına çıktığı, yani toplumsal bir olgu haline geldiği anda dikkate almakla yapılabileceğini belirledikten sonra, bu değerlendirmede, bir "özne" olarak değerlendiricinin konununun ne olacağına inderlemesine geçebiliriz.

Nasıl ki şu veya bu dürtünün itelemesi ile sanatsal yaratışta bulunan kişinin ister dileğince, isterse de kendiliğinden gerçekleşsin, yapıtlarında uçveren belli bir görüş varsa ve bunun olması da doğalsa, değerlendiricinin de, gerçekliğin şu şekilde değil de bu şekilde temellendirilişine, temellendirilen gerçekliğin şu araçlarla değil de bu araçlarla yansıtılmasına ilişkin birtakım görüşlerinin bulunması doğaldır. Değerlendirmeyi yapan kişi, belli bir görüş adına konuşuyor, belli bir görüşe yaslanıyorsa, onun ele aldığı ve incelemeye çalıştığı yapıt karşısında bir tavır takınması, hem kaçınılmazdır, hem de hakkı. Bu tavır, sanat yapıtının iki alanı kapsayan işlevine ilişkin olacaktır kuşkusuz. Sanatsal açıdan olumlu bir işlev yerine getirme şansına sahip bir ürün (yani birtakım biçimsel yenilikler getiriyorsa), toplumsal açıdan olumsuz bir işleve aday ise (yani gerici bir öznün savunusunu yapıyorsa) değerlendirici, yaslandığı dünyagörüşü adına, o yapıtı, olumlu yönlerinin altını kalınca çizerek yargılamak durumundadır ve buna da hakkı vardır. Sanatsallık katına ulaşabilmiş, okura bir dünya sunan, ama o dünyanın yanlış veya olumsuz biçimde temellendirildiği bir sanat yapıtını, taşıdığı meziyetlerden ötürü ne denli yüceltmek gerekli ise, olumsuzluklarından ötürü eleştirmek te o derece gereklidir. Böyle bir tutumu, hoşgörünün uzağında bir tavır olarak görmek ise, temelden sakat bir anlayıştır.

Gelgelelim son zamanlarda, bir sanat yapıtını yalnızca ilgili bulunduğu türe açılım getiren bir olgu olmadığını, onun aynı zamanda insani ve giderek de toplumsal bir işleve aday olduğunu ileri sürmek, nerdeyse bir yiğit-

lik sorunu haline geldi. Hele hele bir sanat yapıtını okurla ilişki aşamasında ele almak, yerine getirmesi olası işlev açısından onu değerlendirmek ise, mangal gibi yüreği gerektiriyor. Bu doğrultudaki girişimlere hemencecik dogmatiklik, Jdanovculuk (Nedir Jdanovculuk? Bu sıfatı kullanmaktan "bitap" düşenler, "lüt fedip" te bu konudaki görüşlerini açıklasalar, ne iyi olurdu!), sekerlik... gibi sıfatlar yakıştırılıyor. Ama bu sıfatları kullanmakta herhangi bir sakınca görmeyenler, ne'den yana ve ne'ye karşı olduklarını açıkça belirtme yürekliğini gösteremiyorlar. Çok çok söyledikleri, "sanat adına" konuştukları.. Peki ama nedir sanat? Bir anka kuşu mu, yoksa bir tuba ağacı mı? Ne bileyim, cennetten kaçmış bir peri kızı mı, yoksa cehennem kaçkını bir zebâni mi? İşin burasına gelince, "sanat adına" konuştuklarını ileri süren bu kişiler, toplumsal sanat anlayışının o çok bilinen genel doğrularını sıralamakla yetinmektedirler. Ancak gözden kaçmayan, bunu yaparken, Türkiye'de toplumsal sanatın bu ilkelere çatışma halinde olduğunu, üslup oyunları ile, ima etmeye çalıştıkları... Yani plânlı programlı bir sanatın olamayacağını ileri sürerlerken, Türkiye'de toplumsal sanatçıların böyle bir sanatın peşinde oldukları söylenmeye çalışılmaktadır. Yine insanlığın pek çok etkinliğinin plâna, programa bağlanmanın olanaksız olduğunu söylerlerken, söylemek isteyip te söyleyemedikleri şey, Türkiye'de toplumsal sanatçıların böyle bir şeyin peşinde olduklarıdır. Varmak istedikleri yer ise açıktır: Sanatsal yaratış salt bir duyuş sezış işi haline getirmek, bilinç unsurunu yadsımak... İleri sürdükleri görüşleri, yerli örnekler üzerinde tartışıp somutlaştırmaya yanaşmayan bu kişilerin amaçları, böylelikle açığa çıkmaktadır: Neruda'lardan. Aragon'lerden, Nâzım Hikmet'lerden, Lorca'lardan sözetmelerine, sık sık toplumsal sanat anlayışının temel kavramlarına sarılmalarına karşın, Türkiye'de devrimci, toplumsal sanatı boğmaktadır asıl amaçları. Sanatsallık katına ulaşmışlığı bir sanat yapıtının büyüklüğü için yeterli görmele, sık sık "Türkiye kurtarıcısı olmayan" güçlü romanlardan sözetmeleri... bunun göstergesidir.

Biz de onlar gibi sanatsal yaratışın özel bir eylem olduğunu; insanlığın pek çok etkinliğini plâna, programa bağlamak olanaklı iken, sanatsal yaratışın plânlamanın, programlanmanın olanaksız olduğunu; sanat yapıtının, yaratıcısı tarafından oluşturacağı etki önceden hesaplanmadan ortaya konulduğunu... belirtelim. Ancak ayrıldığımız "temel" noktayı belirlemek için şu soruyu soralım: Yukarıda sıralananlara karşın sanatçının da, düğün diğer insanları gibi, yapacağı şeyi önceden kafasında kurmazı gerekmez mi? Kafasında kurmuş olduğu şeyi, çalışma alanı olarak seçtiği türün araçları ile somutlaştırmaya, dışlaştırmaya çalışması gerekmez mi? Yoksa her şeyi rastlansal bir biçimde bir araya getirdikten sonra mı ona bir ad takar? Öyle sanıyorum ki bu sorulara, sanat yapıtını salt özel bir çabanın sonucu olarak görenler bile kolaylıkla "evet" diye karşılık veremezler. Kim karşıt dünyagörüşlerini benimsemiş sanatçıların ürünlerini ortaya çıkan farklılıkların rastlansal olduğunu ileri sürebilir? Diyelim ki bir Nâzım Hikmet'le bir Yahya Kemal'in şiirlerini okuduğumuzda gözümüzün önünde canlanan görüntüler, çağrıştırdıkları şeyler, bizde yarattıkları duygular ve aralarındaki uyumsuzluklar, birtakım sözcüklerin rastlansal bir biçimde bir araya getirilmesiyle mi oluşmuşlardır?

Kırık inceliklerin peşinde koşanların hakkını yememek için her iki sanatçının ürünlerinin de sanatsal olduğunu, estetik bir tat taşıdıklarını, sanatsal ve insani - toplumsal bir işleve aday olduklarını belirtelim. Ama aklımızı kurcalayan ve galiba da "salt sanat" adına sözedenerin "gericiliklerini", "düzenle uyuşmuşluklarını" açığa çıkaracak olan soru'yu soralım: Sözü geçen sanatçılar, sanatsal bir yapı oluşturur, sanatsal bir dünya kurmaya çalışırken neden birbirleriyle çatışan görüşlerin, duyarlıkların... yansıtıcılığı yapıyorlar? Ve sanatçının istediği görüşün, istediğin duyarlılığın sözcülüğünü yapma özgürlüğü var da, eleştirmenin niye onu eleştirmeye, taşıyıcılığını yaptığı duyarlıktan, sözcülüğünü yaptığı görüşten ötürü onu yargılamaya hakkı olmasın?

Demek oluyor ki bir sanat yapıtını özel bir eylemin ürünü olarak görmek kadar, nesnel - toplumsal bir olgu olarak ta görmek gerekiyor. Yaratıcısına da, yansıtıcılığını yaptığı duyarlıktan, sözcülüğünü yaptığı görüşten ötürü hesap sormak ta doğal bir hak haline geliyor. Böyle bir hesaplaşmadan olumlu bir biçimde çıkmak isteyen sanatçının yolu açıktır: Yeteneğini, gelişip serpilmeğe olandan yana kullanmak... Bu da esirgemeliği, özveriye gerektirmektedir. Gelişip serpilmeğe olandan yana bir tavır içerisinde sanatsal yaratışta bulunurken, ona karşı olanlarla cebelleşmeyi göze almayı gerektirmektedir. Tercih sanatçındır. Seçmesini gelişip serpilene karşı olanlardan yana yapan bir sanatçıya, ilgi alanı olarak seçtiği türe getirdikleri oranında bir "prim" verilebilir ancak. Yoksa o büyüklü, nerdeyse bir fetiş haline getirilmiş sanat kavramının gerisine sinilerek yapılacak olan değerlendirmeler Bekir Yıldız'la Tarık Buğra'yı, Ahmed Arif'le Sezai Karakoç'u aynı kefeye koymaya iteleyebilir kişiyi.

Yapılmak istenen de bu mu ne?

KİMYA MÜHENDİSLERİ ODASI BAŞKANI
İHSAN KARABABA'NIN
YÜRÜYÜŞ'E ÖZEL DEMECİ:

DEMOKRASİ MÜCADELESİNDE YERİMİZİ ALACAĞIZ

● Kimya Mühendisleri Odası olarak düzenlediği Sanayi Kongresi büyük ilgi uyandırdı. Sizi bu girişime iten etkenleri açıklar mısınız ?

Türkiye Mühendis ve Mimar Odaları yasası, kamununun ve üyelerinin hak ve çıkarlarını savunmayı mühendis ve mimarlara önde gelen bir görev olarak vermiştir.

Mühendis ve Mimar Odaları, kuruluşlarından beri zaman zaman kongreler seminerler düzenleyerek özel ve genel konular üzerinde tartışmaktadırlar. Bu tartışmalar önceleri özel mesleki teknik konular üzerinde yürütülür, ekonomik ve politik konular üzerinde söz söyleme yetkisi hükümetlere ait olduğu varsayımı ile bu konulardan titizlikle kaçınılırdı. Toplumumuzdaki hızlı gelişim ve bilinçlenme sonucu, teknik elemanlar topluma karşı sorumluluklarını anladılar ve aynı zamanda da demokratik mücadelelerde yerlerini aldılar.

Bugün hem ülkenin aydınları olan hem de üretimde ve kaynakların değerlendirilmesinde fiilen görev yapan mühendisler, ekonomik-teknik uygulamaları derinlemesine araştırmak ve ülke sorunlarını bu araçlardan incelemek olanaklarına sahiptirler.

Kimya Mühendisleri olarak ülke ekonomisinde önemli yeri olan sanayi sektörleri ile doğal zenginliklerimizin değerlendirilmesinde büyük yükümlülükler taşıyoruz. Bu nedenle, sorunları derinlemesine inceleme çabalarımızı sürdürmekteyiz. Yapılan çalışmalarda halkımızın ve ülkemizin öz çıkarları doğrultusunda gerçekleri saptamak, öneriler getirmek istedik.

Genel olarak sanayileşmemizin, özel olarak kimya sanayinin sorunlarını ve giderek teknik elemanların sorunlarını, sosyo-ekonomik yapımızın bozukluğundan ayrı ele alamayacağımız, kesin ve yaygın bir görüş olarak ortaya çıkmıştır.

Benzer çalışmaların kesiksiz süreceğini ve bir bütün olarak demokratik mücadelelerde yerimizi alacağımızı duyurmak isterim.

● Genel olarak dışa bağımlı bir nitelik gösteren imalat sanayiinin çeşitli dalları arasında kimya sanayiinin ayırdedici özellikleri nelerdir ?

Ülkemizde Kimya Sanayi kavramı açıklığa kavuşmamıştır. Bugün kimyasal teknolojinin hakim olduğu birçok sanayi sektörü, sektör hacmine göre ayrı ayrı nitelendirilmektedir. Son olarak DPT Kimya Sanayi içerisinde gübre, petrol ve petrokimya sanayilerini de çıkartmıştır. Kimya sanayii içerisinde genellikle küçük üretim birimleri ile ayrı sektör olarak ele alınmasında sakıncalar görülen Boya, İlaç, Deterjan gibi üretim dallarını kapsamaktadır.

Meslek sahama giren sanayi dalları da ele alınacak olursa dışa bağımlılık çok daha büyük boyutlara ulaşacaktır. Soruya bağlı kalarak sadece Kimya Sanayii konusunda dışa bağımlılığı kısaca incelemeye çalışacağız.

Kimya Sanayiinde hakim üretim tarzı, üretim sanayilerinin genel yapısına benzer olarak, tüketim malları üretimidir. Kimya sanayiini karakterize edecek ve temel sanayi dallarının girdileri olan maddeler, daha çarpıcı bir örnek olan organik kimya üretim kompleksleri, çok cılızdır. Toplam üretimde çok küçük pay alan kimyasal maddeler üretimi de ithal girdilerle çalışmakta ve en kolay üretim yapılacak kademedeki üretime başlamaktadır.

Kimya Sanayiinde, ilaç, boya (boyar maddeler hariç), deterjan, sabun kozmetik gibi tüketim malları % 74,8 oranında bir pay almaktadır. Kimya sanayiinde dışa bağımlılık % 43'tür. Bu sanayi dalında üretim girdileri dağılımı şöyledir:

İşçilik, amortisman, sigorta giderleri	% 45
İthal malı girdi	% 43
Yerli malı girdi	% 12

İşçilik, amortisman ve sigorta giderlerini çıkar-dığımız zaman üretimin diğer girdileri olan ham madde, makina teçhizatın, yani ithal malı girdilerin oranı % 78'i bulmaktadır. Kanımca kimya sanayiinin yapısını bu değer daha iyi yansıtmaktadır.

● Genel olarak, imalat sanayiinin tüm dallarında ve kademelerinde çalışan teknik elemanların güncel sorunları nelerdir ? Kimya sanayiinde çalışan teknik elemanların kendilerine özgü sorunlarına kısaca değinilebilir misiniz ?

Sanayimizin dışa bağımlı, tüketime dönük bir montaj sanayi olduğu artık herkes tarafından bilinmektedir. Bu sanayinin kendi teknolojisini yaratmak gibi bir amacı olmadığından teknoloji dışarıdan ithal edilmektedir. Bu teknoloji transferinde, kredileri veren dış kaynaklar ve uluslararası tekelci sermaye etkin olmakta, ülkemiz koşullarına uymayan veya eskimiş teknolojileri kendi çıkarlarına uygun olarak bize empoze etmektedirler. Bu düzen egemen sınıfların da işine geldiğinden, tesisler yabancılarla anlaşarak teslim ihale edilmekte, böylece teknik elemanlar teknik şartname ve ihale evrakı hazırlayan yerli kuruluşlarla yabancılar arasındaki yazışmaları düzenleyen birer evrak memuru haline getirilmektedir. Krediler, yapılabilmek raporlarının ve projelerin yabancı mühendislik firmalarına yaptırılması koşuluyla verildiğinden, yerli teknik elemanlarımız mühendislik hizmetleri yapmaktan alıkonulmaktadır. Sanayi tesislerinin yer seçimleri teknik elemanlar tarafından bilinim verilerine göre değil iç ve dış çıkar çevrelerinin isteklerine göre yapılmaktadır. Bu durumda teknik elemanlar teknik hizmet göremeyen, üretime katkıda bulunamayan, kendi sanayini desteklemeyen bir duruma getirilmişlerdir. Bu da işsizliğe ve ücret düşüklüğüne yol açmaktadır.

İmalat, maden ve hizmetler sektörlerindeki büyük kuruluşların % 90'ına hakim bulunan yabancı sermaye ve yerli ortakları sanayileşme, kalkınma ve teknoloji seçiminin denetimini elinde bulundurmaktadır. Yapılan bir araştırmaya göre 1970 yılında yabancı teknik hizmet ithali için ödenen miktar 1,5 milyar TL dolaylarındadır. 1963 - 1970 yılları arasında yabancı mühendislik hizmetlerine ödenen para ise 6,5 milyar liradır. Bu miktar aynı yıllar arasındaki sanayi yatırımlarının % 23'üne varırken; aynı dönemde bu oran yerli mühendislik hizmetleri için % 1'e dahi varamamaktadır.

Mühendislerimizin % 46'sı, tarımla ilgili elemanların % 67'si, Kimya ve fizik ile ilgili elemanların % 74'ü, Teknisyenlerin % 45'i hizmetler sektöründe çalışmaktadır.

Teknik elemanların ve Kimya Mühendislerinin sorunları da, tüm çalışanların sorunları gibi, yukarıda kısaca belirttikimiz iç ve dış sömürden ve bu sömürü düzenini korumak için sürdürülen anti-demokratik girişimlerden kaynaklanmaktadır.

İşsiz teknik eleman sayısı gün geçtikçe artarken, yurt dışına göç eğilimleri artmakta ve teknik elemanlarımız buna zorlanmaktadır. Bugün teknik elemanlarımızın büyük bir çoğunluğu geçim sıkıntısı çekmektedir. Ve ekonomik-sosyal demokratik haklarını koruma ve geliştirme yolunda önemli bir araç olan sendikal haklardan yoksundurlar.

Yıllardır hızla artmakta olan hayat pahalılığı karşısında teknik elemanların ücretleri artmamaktadır. Mühendis bile olmayan yabancı sözde uzmanlarla ayda 140-150 bin lira ödenirken, kendi teknik elemanlarımızı 2-3 bin lira ödemesi çok görülmekte-

dir. Teknik elemanlar 657 sayılı kanun kapsamı içine hapsedilmekte, ödenen ücretler geçinmeye yetiyor varsayıp sanki fazladan veriyormuş gibi gösterilen yan ödemelerle ayrıcalıklar yaratılmakta, çalışanlar birbirlerini düşürmek istenmektedir.

Kimya mühendislerinin sorunları diğer teknik elemanların sorunlarından ayrı olmamakla beraber, işsizlik bu dalda daha yoğundur. Bugün egemen sınıfların hükümetleri kendi açtıkları okulları ve verdikleri diplomalara tanınamazlıktan gelmekte, işe alırken okul ayrımı yapmaktadırlar.

● Bugün sanayimizin içinde bulunduğu çıkmaz ya da darboğaz konusunda ne gibi köklü çözümler önerilebilir ?

Sanayileşme sorununun çözümü konusunda doğru görüşler getirebilmek için bu soruna da sınıf çıkarı açısından bakmak gerekir. Emekçi sınıf ve tabakalar için sanayileşme iş, ekmek ve insanca yaşamak için gereklidir. Egemen sınıflar için ise daha çok kâr etme olanağının yaratılması demektir. Bugün iktidarda olan işbirlikçi burjuvazi dışa bağımlı tüketim ve montaj sanayiinden yeterince aşırı kârlar sağlamaktadır. Bundan dolayı işbirlikçi burjuvazi için amaç gerçek sanayileşme değil, emperyalizmin denetimindeki bu çarpıtılmış kapitalist yapıyı geliştirmek ve genişletmektir. Bir de burjuvazinin uzağı görülen bazı kesimleri, sosyal patlamaları önlemek amacıyla daha ciddi bir sanayileşme çabası arzu ediyor olabilir.

Sınıf çıkarlarının bu çok kaba ve kısa tahlili bize gerçek sanayileşme çabalarının ancak emekçi sınıf ve tabakalarının iktidara gelmesiyle başlayabileceğini göstermektedir.

Ancak bu aşamada gerek düzeni halk kitlelerinin önünde deşifre etmek ve onları bilinçlendirmek, gerekse mevcut işbirlikçi iktidarları sıkırtmak için alınması gereken önlemlerden bazıları şunlardır: Yurtdumuzu yapılabilecek tüm mühendislik hizmetlerinin yabancılarla yaptırılmaması için mücadele etmek, Teknoloji transferini denetleyebilmek ve kendi teknolojisini üretebilmek için Devlet Proje Ofisinin kurulmasını sağlamak, teknik elemanları, bu konularla daha iyi denetleyebilmeleri için ekonomik ve demokratik bakımdan güçlü haklarla donatmak.

● Kongre'nizce düzenlenen bir kokteyle bazı kişilerin olay çıkarmak istediklerini öğrendik. Bu, sizce basit bir olay mıdır ? Yoksa Kongre'nin doğrultusundan hoşlanmayan bazı çevrelerin tahriki söz konusu mudur ?

Kongremiz onuruna düzenlediğimiz kokteyle basına yansıyan olay doğrudur. Olay basit bir olay değil; aksine, bilinçli, düşünülmüş bir olaydır. Daha doğrusu, olaylar zinciri yaratılmak yönünde girişimler de olmuştur. Kongrenin ikinci günü, çok tanındığını bildiren bir kişi, sergimizdeki TMMOB'ye ait standta sergilenen Birlik Haber Bültenlerini, özel sektöre karşı bulduğunu ve kaldırılmasını istediğini bildirdi. Hatta ilk anlarda Odalar Birliği Yöneticileri de bu görüşü savunur tutum takınımışlardır.

Sonuç olarak, Kongrenin gördüğü yakın ilgi, Basın, TRT ve Kamuoyunun desteği bu girişimleri amacına ulaştırmadı.

Kongremize gösterdiğiniz ilgiye, kongrenin amaç ve neticelerini geniş bir kitleye duyurma olanağı sağladığından dolayı, Yürüyüş Dergisine ve Derginin değerli elemanlarına teşekkür ederim.